

**TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E
INTERPRETACIÓN**

*TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I
INTERPRETACIÓ*

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTOL

La traducció com a pont? Anàlisi qualitativa de
les ideologies lingüístiques de tres estudiants del
grau en Traducció i Interpretació

Autora: Irene Rubio Roselló

Tutora: Esther Monzó Nebot

Data de lectura: juny de 2024

Les convencions d'estil que s'han emprat en aquest treball segueixen la dissetena edició de la norma Chicago amb el criteri Autoria-Data (the University of Chicago 2017).

Agraïments

Primer de tot, m'agradaria donar les gràcies a la meua família per estar sempre al meu costat i ajudar-me amb tot el possible.

Voldria, també, fer una menció especial a les tres companyes que han accedit a participar en les entrevistes. Gràcies per compartir amb mi la vostra manera de veure el món.

Finalment, m'agradaria reconèixer la dedicació i el compromís que ha mostrat la meua tutora, Esther, en tot el procés.

Sense vosaltres, aquest treball de fi de grau no hauria estat possible.

Allò que val és la consciència de no ser res si no s'és poble

Vicent Andrés Estellés

Resum:

El País Valencià és un territori amb dues llengües oficials: la catalana i la castellana. Entre les dues, s'estableix una jerarquia lingüística que subordina el català i situa el castellà en una posició dominant. En la situació de diglòssia resultant, la comunitat catalanoparlant ha de triar entre parlar castellà o català en funció del context, mentre que la castellanoparlant marca la llengua de l'àmbit pel fet de participar-hi. En aquesta situació, es generen diferents creences respecte a les llengües que configuren ideologies lingüístiques i marquen les actituds de les persones a l'hora de comunicar-se i percebre la realitat que els envolta. Aquest treball explora les experiències de tres estudiants de Traducció i Interpretació de la Universitat Jaume I radicades al País Valencià i pertanyents a la comunitat catalanoparlant. L'estudi, amb una orientació fenomenològica, analitza la seua percepció de la llengua catalana i explora les seues ideologies lingüístiques i la relació d'aquestes amb la seua teoria implícita de la traducció. Amb una entrevista semiestructurada, s'obtenen dades que s'analitzen amb una anàlisi qualitativa temàtica de contingut. Els resultats revelen que les tres estudiants manifesten un activisme lingüístic i consciència del seu entorn social, lingüístic i polític. Les seues teories implícites de la traducció mostren una dissonància entre el que verbalitzen i el que traspuen les seues respostes: mentre que les estudiants verbalitzen sovint una concepció de la traducció com a pont neutral, les respostes emfasitzen una voluntat de prendre partit i posicionar-se davant d'una sèrie de desigualtats. Comparant els resultats amb la bibliografia disponible, i tot i les limitacions de la mostra, el treball apunta que les comunitats lingüístiques podrien socialitzar diferents teories de la traducció, la qual cosa justificaria la necessitat d'estudiar separatament les teories implícites de la traducció d'estudiantat de llengües en situacions de dominació i en situacions de subordinació.

Paraules clau:

Ideologies lingüístiques, teoria implícita de traducció, diglòssia, consciència lingüística, llengua catalana

Abstract:

The Valencian Country is a territory where two languages coexist officially: Catalan and Spanish. Nevertheless, a language hierarchy subordinates Catalan and positions Spanish as dominant. This hierarchy creates a diglossic situation where Catalan speakers must choose between Catalan and Spanish depending on the context, whereas Spanish speakers can determine the language spoken merely by their presence. This dynamic generates various beliefs, shaping different language ideologies and influencing people's communication and perception of their environment. This Bachelor's Thesis explores the lived experiences of three Translation and Interpreting undergraduates from the Universitat Jaume I, who are part of the Catalan-speaking community in the Valencian Country. Using a phenomenological approach, the study analyses their perspective on Catalan, their language ideologies, and the relationship between these ideologies and their implicit translation theories. Data was collected through semi-structured interviews and analysed using qualitative thematic content analysis. The results reveal that the three students exhibit language activism and awareness of their social, linguistic, and political environment. Nevertheless, their implicit translation theories show a discordance between their stated views and underlying attitudes: while they describe translation as a neutral bridge, their responses indicate a willingness to engage with and address inequalities. Despite the sample limitations, this study suggests that different language communities may socialise distinct translation theories. Hence, the implicit translation theories of students speaking dominant languages should be studied separately from those of students speaking subordinated languages.

Keywords:

Language ideologies, implicit translation theory, diglossia, linguistic awareness,
Catalan

ÍNDEX

1. Introducció	1
2. Marc teòric	3
2.1. Bilingüisme i diglòssia	4
2.1.1. Una estructura social per al bilingüisme: la diglòssia	5
2.1.2. Creences lingüístiques: l'estatus com a clau de la desigualtat	6
2.1.3. El marc jurídic fonamental del bilingüisme al País Valencià	8
2.2. Ideologies lingüístiques	9
2.3. Teoria implícita de traducció	10
3. Marc metodològic	12
3.1. Metodologia	12
3.2. Instruments de recollida de dades	13
3.3. Participants	16
3.4. Mètode d'anàlisi de dades	17
4. Anàlisi de dades i resultats	18
4.1. Jerarquia entre comunitats lingüístiques	18
4.2. Educació en català	20
4.3. Activisme social, polític i lingüístic	21
4.4. Ideologia lingüística	23
4.5. Teoria implícita de traducció	24
5. Conclusions	26
Bibliografia	28
Annexos	I
Annex 1. Transcripció de l'entrevista A	I
Annex 2. Transcripció de l'entrevista B	XI
Annex 3. Transcripció de l'entrevista C	XX

1. Introducció

L'interés personal per realitzar aquest treball va començar en primer curs del grau en Traducció i Interpretació, quan vaig cursar una assignatura de lingüística amb continguts de sociolingüística. Com a parlant bilingüe de català i castellà, de seguida em vaig sentir identificada amb els conceptes de bilingüisme diglòssic, jerarquia entre llengües i conflicte lingüístic, entre d'altres. De fet, aquest tema em va interessar tant que va afectar les meues vivències personals: vaig desenvolupar una mirada una mica més crítica del món que m'envoltava i vaig començar a reflexionar sobre conductes i situacions en què es maltractava el català, però que estaven normalitzades socialment. En aquest moment, vaig decidir que el meu treball de fi de grau (d'ara endavant, TFG) tractaria la perspectiva de persones catalanoparlants envers la llengua catalana i la relació que aquesta podria tindre amb el camp de la traducció.

Aquesta relació entre la comunitat catalanoparlant i la traducció constitueix el camp en què s'emmarca aquest TFG: la traducció des d'una perspectiva sociolingüística. En altres paraules, el treball estudia la relació de la societat amb la llengua (Fernández 1993, 154) i la traducció. Aquesta relació es basa en el fet que, com a éssers socials, els humans ens relacionem amb altres persones i hi establim vincles. En aquests vincles, sorgeixen relacions jeràrquiques de poder, en les quals una part domina una altra part subordinada (Ferrando 1975, 12). Les desigualtats de poder també fan referència a les llengües que parlem, donat que les llengües no tan sols són codis per a comunicar-nos, sinó que simbolitzen els grups socials amb què ens identifiquem (Fasold 1985). En concret, em centraré en el grup social del qual forme part: la comunitat catalanoparlant del País Valencià.

El País Valencià és un territori en què conviuen dues llengües de manera oficial: la llengua catalana i la castellana. Aquesta convivència no és equitativa, sinó que s'hi estableix una jerarquia lingüística que subordina el català i situa el castellà en una posició dominant. Una conseqüència d'aquestes posicions relatives és que les poblacions lingüístiques d'ambdues llengües no gaudeixen de les mateixes oportunitats d'utilitzar la llengua respectiva en els diversos àmbits de la vida pública i privada. Això articula una situació de diglòssia en què la comunitat catalanoparlant ha de triar entre parlar castellà o català en funció del context, mentre que la castellanoparlant marca la llengua de l'àmbit pel fet de participar-hi.

En aquest context, la comunitat de catalanoparlants, que és la que es tracta en aquest treball de fi de grau, desenvolupa diferents creences respecte a la llengua pròpia,

influides per una situació de subordinació de la comunitat de què s'és membre. Part d'aquestes creences s'estudien com a ideologies lingüístiques, que marquen les actituds de les persones a l'hora de comunicar-se i percebre la realitat que els envolta.

Aquest treball explora la relació hipotètica entre les ideologies lingüístiques de tres estudiants del grup de català del grau en Traducció i Interpretació de la Universitat Jaume I i la teoria implícita de traducció que han desenvolupat, això és, el seu concepte de què és i hauria de ser traduir. Cal remarcar que aquest treball comprén el català no només com a llengua, sinó com a factor identitari de grup. En conseqüència, s'estableix com a criteri d'inclusió que les entrevistades s'identifiquen com a part de la comunitat de catalanoparlants del País Valencià. A més, el treball destaca la funció del sistema educatiu en les pràctiques i ideologies lingüístiques, com es veurà més endavant, de manera que un altre criteri d'inclusió és que hagen rebut educació en català.

A fi de comprovar la relació hipotètica entre ideologies lingüístiques i teoria implícita de traducció, s'escomet un estudi qualitatiu emmarcat en una perspectiva fenomenològica centrada en l'experiència vital de les persones entrevistades. Les entrevistes semiestructurades s'analitzen a fi de descobrir les ideologies lingüístiques d'aquestes tres persones, amb èmfasi en la qüestió de les jerarquies lingüístiques, i la teoria implícita de la traducció que tenen en el moment de l'entrevista i que recorden haver tingut en escollir estudiar traducció. A més, l'entrevista buscarà saber com perceben el seu entorn amb l'objectiu de descobrir si aquest ha influït d'alguna manera en la concepció de la llengua catalana que tenen les entrevistades, centrant-se particularment en l'educació (primària, secundària i universitària) que han rebut les estudiants per a explorar la repercussió hipotètica d'aquesta en l'adopció d'ideologies lingüístiques i teories implícites de la traducció.

Pel que fa a l'estructura del treball, aquest es divideix en quatre apartats principals: teoria (apartat 2), metodologia (apartat 3), anàlisi i discussió (apartat 4) i conclusions (apartat 5). En el primer apartat, s'analitzen els conceptes de bilingüisme i diglòssia, ideologies lingüístiques i teoria implícita de traducció. A continuació, en el segon apartat, s'argumenta la tria del marc fenomenològic i el mètode de recerca qualitatiu amb un enfocament híbrid deductiu-inductiu. Després, mitjançant una entrevista semiestructurada, es duu a terme una anàlisi temàtica de contingut en què s'explora i es reflexiona sobre les vivències de les tres persones entrevistades (apartat 4). Finalment, aquest treball conclou amb la resposta a la pregunta de recerca (si hi ha una relació entre les ideologies lingüístiques i la teoria implícita de la traducció) i amb una reflexió sobre les limitacions de l'estudi i la seua contribució al camp de la traducció.

Val a dir que el sistema de citació bibliogràfica que s'ha emprat en aquest TFG és el manual d'estil de Chicago (University of Chicago 2017), més concretament, la dissetena edició. Es considera que aquest estil de citació és inclusiu, atés que, en oferir el nom complet de l'autoria d'una font, dona visibilitat a les aportacions de les dones científiques i acadèmiques (Cameron 2021).

2. Marc teòric

L'objectiu d'aquest TFG és, principalment, observar si hi ha alguna relació entre les ideologies lingüístiques de les persones entrevistades i la seua teoria implícita de la traducció. De manera secundària, i atés que el TFG pren el context del País Valencià com a l'entorn social de les persones entrevistades, se'n té en compte la situació sociolingüística. En concret, s'exploren els conceptes de bilingüisme, diglòssia i estatus. A fi de determinar quina és la relació entre les teories implícites i la teoria de la traducció, es tracten les nocions d'ideologies i teories implícites.

En descriure la situació sociolingüística del País Valencià, partim del fet que s'hi parlen dues llengües de manera oficial: català i castellà. No obstant això, la relació entre aquestes dues llengües no és simètrica, sinó de dominació i subordinació. De fet, i com s'analitza més endavant, el català és la llengua subordinada al castellà i el castellà és la llengua amb una posició de poder. Boix i Vila (1998, 137) exploren la relació que tenen les llengües amb el poder i afirmen que «la llengua no és sols un instrument intel·lectual i de comunicació, sinó també un instrument de poder».

En contextos en què hi ha dues llengües que coexisteixen amb estatus diferent en el mateix territori, com ocorre al País Valencià amb la llengua catalana i castellana, la tria d'una d'aquestes dues llengües «refracta unes relacions de dominació» (Boix 2005, 27) que arrelen en la forma de pensar i actuar de la comunitat de parlants (vegeu, per exemple, Bourdieu 1989). Tot i que aquest context de desigualtat té efectes tant en la població catalanoparlant del País Valencià com en la castellanoparlant, en aquest TFG només s'analitza la catalanoparlant.

En aquesta relació de desigualtat entre les dues llengües, s'emmarquen els conceptes de bilingüisme i diglòssia, que permeten explorar la situació sociolingüística del País Valencià i les limitacions que aquesta comporta per a la comunitat catalanoparlant; el concepte d'estatus, per explicar les relacions de poder entre les comunitats de llengua catalana i de llengua castellana; el concepte d'ideologia lingüística, per explorar sobre quines creences actuen les parlants entrevistades i com són de coherents la seua conducta i la seua ideologia lingüística; i el concepte de teoria

implícita de traducció, per analitzar la concepció de la traducció de les persones entrevistades i veure si hi ha relació entre les ideologies lingüístiques de les participants i com aquestes conceben el seu rol com a traductores.

2.1. Bilingüisme i diglòssia

La definició de bilingüisme ha evolucionat des del segle passat (Landsberry 2019, 149) i diferents lingüistes i acadèmics n'han proposat definicions dissemblants (vegeu, entre d'altres, Bloomfield 1933, 56; Haugen 1953, 7; Mackey 1962, 52). Una definició de bilingüisme que ha tingut gran influència en estudis posteriors és la que proposa Weinreich (1968, 1): «The practice of alternatively using two languages will be called [here] bilingualism, and the person involved bilingual». Aquesta definició tracta el bilingüisme com una pràctica i, encara que aquesta conceptualització del bilingüisme no és la que s'analitza en aquest treball, ofereix una pinzellada dels aspectes més bàsics d'aquest concepte: la capacitat i la pràctica de parlar dues llengües.

Utilitzar dues llengües de manera alternativa és una definició àmplia que es pot analitzar des de perspectives diferents. En aquest TFG, es busca explorar el bilingüisme com a tret identificador de la comunitat catalanoparlant del País Valencià i, així doncs, s'hi tracta la perspectiva social del bilingüisme. Per endinsar-nos en la noció del bilingüisme social, primer el compararem amb el bilingüisme individual (Appel i Muysken 1987, 10) i n'establirem les diferències.

Per una banda, i com remarcava la definició de Weinreich, el bilingüisme individual fa referència a la capacitat d'una persona de parlar dues llengües amb un control més o menys natiu (Bloomfield 1933, 56). Per una altra, el bilingüisme social s'esdevé en relació amb una comunitat de parlants (Lorenzo-Herrera 2015, 325) i «se produce en sociedades en las que se hablan dos o más lenguas» (Appel i Muysken 1987, 10). Aquestes societats poden abastar territoris amplis com pot ser un estat (en el cas del Canadà, parlem d'estat bilingüe) o circumscriure's a divisions administratives d'aquest territori més ampli. Aquest darrer seria el cas del País Valencià.

En les societats bilingües, difícilment trobem un equilibri de poder entre les comunitats lingüístiques que hi conviuen (Aracil 1965; Ninyoles 1969). Ans al contrari, el conflicte sorgeix arran de les dinàmiques amb les quals els distints grups, també els lingüístics, es disputen el predomini en els àmbits socials. Al voltant d'aquestes dinàmiques, es forgen polítiques lingüístiques, no necessàriament explícites (Johnson 2013), que afavoreixen l'estabilitat de les relacions de dominació i subordinació a través de la legitimació de les desigualtats en pràctiques, creences i, fins i tot, marcs jurídics

(Castelló-Cogollos i Monzó-Nebot 2023). En aquest treball, tot i que revisarem succintament aquest marc per al cas específic del País Valencià (2.1.3), ens centrarem principalment en les creences que arrelen en les disposicions i predisposicions de les persones integrants d'una comunitat (2.1.1) i que generen una experiència compartida dins la comunitat en cristal·litzar-se com a part de les *regles del joc* de conïure socialment (Bourdieu 1972), és a dir, en una estructura social (2.1.2).

2.1.1. Una estructura social per al bilingüisme: la diglòssia

Ninyoles (1977) defineix la diglòssia com «l'escissió o superposició lingüística entre una varietat "alta" que s'utilitza en la comunicació formal —literatura, religió, ensenyament— i una varietat "baixa", poc cultivada, que s'usa en les converses normals, de caràcter no formal i familiar» (Ninyoles 1985, 32-33). Treballant el mateix concepte, Fishman (1967, 30-33) estableix una classificació de relacions entre bilingüisme i diglòssia que permet una anàlisi concreta del context sociolingüístic del País Valencià on es distingeixen quatre tipus de relacions entre bilingüisme i diglòssia (Fishman 1967, 75-80):

1. Diglòssia i bilingüisme, en societats en què diverses comunitats de parlants es relacionen tenint en compte una sèrie de rols. En aquesta mena de societats, els rols estan institucionalitzats i «clearly differentiated (in terms of when, where and with whom they are felt to be appropriate)» (Fishman 1967, 76).
2. Diglòssia sense bilingüisme, en aquelles societats en què dues o més poblacions lingüístiques estan unides per algun tret comú (religiós, polític o econòmic) que eclipsa altres diferències socials i culturals. Tanmateix, en aquestes societats hi ha fronteres de grup en què els anomenats «forasters» (ibíd, 77), és a dir, aquelles persones que no han nascut en la comunitat de parla, tenen un accés limitat als rols de representació i a la llengua.
3. Bilingüisme sense diglòssia, en situacions de canvi social i agitació ràpides, on alguns individus abandonen les seues normes per unes altres. Aquesta relació entre bilingüisme i diglòssia entén el bilingüisme com un fenomen de comportament individual i la diglòssia com un fenomen sociocultural (ibíd, 78).
4. Ni diglòssia ni bilingüisme, en societats de dimensions reduïdes que es troben aïllades de la resta, i on les diferències socials són també limitades. Aquest cas s'aplica a comunitats monolingües (ibíd, 80).

Si apliquem aquesta classificació al cas concret del País Valencià, hi trobem un bilingüisme diglòssic en què els mateixos parlants autòctons comprenen que no en totes les situacions es pot parlar la mateixa llengua i, en conseqüència, han de triar quina és

la més adient (Ninyoles 1985, 44). Aquesta tria de llengua es basa en el fet que una de les llengües en contacte gaudeix de més prestigi per als contextos oficials i públics, mentre que l'altra queda reduïda a l'àmbit familiar i informal (Tasa 2016, 69). Aracil (1965) anomena la situació de desequilibri de prestigi entre les llengües en contacte «conflicte lingüístic». L'autor defensa que, entre el valencià i el castellà al País Valencià, hi ha una jerarquia lingüística en què el castellà, com a llengua dominant, margina socialment el català, és a dir, la llengua dominada i minoritzada. Aquesta llengua minoritzada té una presència social i intel·lectual menor i fins i tot pot quedar relegada a l'àmbit familiar (Tasa 2016, 70).

2.1.2. Creences lingüístiques: l'estatus com a clau de la desigualtat

Romaine (2004, 389) reitera que el concepte de llengua minoritària es considera un «eufemisme» per a referir-se a la llengua que no està sustentada per una hegemonia i una elit i que està subordinada a aquesta elit. L'eufemisme de la noció s'estén igualment als usos institucionals de minories. En establir-ne requisits de protecció, la legislació internacional, per exemple, n'ignora les qüestions relatives a la diferència de poder (Monzó-Nebot i Đorđević 2023).

La diferència de poder social entre grups lingüístics marca una jerarquia entre el català i el castellà perquè, per a una gran part de la població, el castellà és la considerada alta, de prestigi, oficial i culta (Rojo 1985, 605). En contraposició, la llengua catalana, o comunament anomenada al País Valencià com a *valencià*, és la llengua sovint menyspreada pels forans i per parlants que volen agradar a un públic desconegut o, possiblement, amb estatus socioeconòmic més alt (Sanchis 1963, 51).

Aquest estatus socioeconòmic està relacionat amb el factor de prestigi. Seguint la mateixa línia que Romaine (2004), Ninyoles explora la relació entre llengua i prestigi i defensa que el prestigi és una eina de suport del poder de les elits, ja que «legítima de cara a l'exterior el predomini d'aquesta elit» (Ninyoles 1985, 47). Ninyoles (ibíd) denomina aquest concepte *conducta d'estatus* i defensa que aquesta conducta atorga una posició «elevada» a unes pautes culturals com poden ser creences o comportaments, com ara parlar una llengua determinada.

L'anàlisi d'aquests conceptes ens ajuda a comprendre el panorama lingüístic del País Valencià: un territori bilingüe en castellà i català on conviuen aquestes dues llengües de manera diglòssica. Aquest territori està emmarcat en un Estat d'hegemonia monolingüe (Tasa 2021). Per tant, la situació entre la llengua catalana i castellana marca «fronteres de classe, i l'ús de dues llengües vindrà condicionat pel fet que una d'aquestes —adscriu a les classes superiors— arribe a ésser prevalent dins l'àrea

d'expressió culta, és a dir: funcione com a llengua literària i siga la triada per les classes inferiors» (Ninyoles 1985, 34).

Tenint en compte el context sociolingüístic d'aquest territori, el fet de parlar català o castellà no és només un mer acte comunicatiu, sinó que cada llengua es relaciona amb unes classes socials concretes amb un estatus socioeconòmic determinat (vegeu Castelló-Cogollos i Monzó-Nebot 2023). Aquesta situació de bilingüisme diglòssic al País Valencià provoca en la població catalanoparlant diferents actituds lingüístiques, depenent del grau de consciència que manifesten respecte a aquesta jerarquia. Una actitud que en denota la consciència és l'*activisme*, el qual és clau en la supervivència del grup com a tal (Ehala 2009). En aquest TFG ens distingirem entre l'activisme social, polític i lingüístic.

Pel que fa a l'*activisme social*, Dumitrașcu (2015, 84) el defineix com «an instrument for social movements», que mostra «how people can organize themselves, how they can participate to protests, the degree of involvement in decisions and in social life. It reveals the degree of the participatory democracy» (Dumitrașcu 2015, 84). Relacionat amb aquesta participació ciutadana, Norris (2009) comprén l'*activisme polític* com «the ways that citizens participate, the processes that lead them to do so, and the consequences of these acts». Al seu torn, Florey, Penfield i Tucker (2009, 4) entenen un *activista lingüístic* com «a person who focuses energetic action towards preserving and promoting linguistic diversity».

Tot i la distinció, els tres tipus d'activisme mantenen relacions i es reforcen entre si. D'una banda, l'activisme social construeix la base per a la participació política i la consciència lingüística, mentre que l'activisme polític pot impulsar polítiques que protegeixen les llengües minoritzades i la diversitat cultural. De l'altra, l'activisme lingüístic promou la identitat i la cohesió social, que són essencials per a qualsevol moviment social o polític.

Del que s'ha exposat en aquest epígraf col·legim que la minorització de la llengua catalana al País Valencià s'emmarca en una situació de desigualtat en què la llengua castellana té el poder i el prestigi. En conseqüència, es crea una jerarquia lingüística en què la llengua castellana subordina la llengua catalana. Tenint en compte el context de bilingüisme diglòssic en aquest territori, la comunitat de catalanoparlants manifesta diferents actituds lingüístiques, que, al seu torn, deixen entreveure diferents postures cap a la llengua. Entre aquestes postures, una possibilitat és l'activisme, que resulta cabdal pel manteniment del grup lingüístic.

2.1.3. El marc jurídic fonamental del bilingüisme al País Valencià

El bilingüisme es troba present en diferents àmbits de la vida pública i privada del País Valencià. Entre aquests àmbits, en destaquem l'educació perquè esdevé clau per a la preservació dels grups lingüístics: en fomenta la transmissió, en promou la identitat cultural, contribueix a la normalització de la llengua i el seu estudi i permet la progressió social dels membres de la comunitat lingüística (vegeu Fishman 1991; Hornberg 2008). El bilingüisme té un pes institucional en l'educació en el territori estudiat derivat de l'Estatut d'Autonomia del País Valencià i la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià.

Per una banda, l'Estatut d'Autonomia del País Valencià estableix que les comunitats catalanoparlant i castellanoparlant tenen dret a conèixer i a usar el català i castellà (article 7). Quant a l'Administració, «la Generalitat Valenciana garantirà l'ús normal i oficial d'ambdues llengües, i adoptarà les mesures necessàries per tal d'assegurar-ne el coneixement».

Per una altra, la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià, va comportar la transició d'un model educatiu monolingüe cap a un sistema amb dos models: un de monolingüe, per als territoris de predomini lingüístic castellà, i un de bilingüe, per als territoris de predomini lingüístic valencià (Blas-Arroyo 2002, 321). Aquesta llei es planteja amb la finalitat de «superar la relació de desigualtat» entre el català i castellà al País Valencià i té com a objectiu promoure el català en tots els àmbits de la vida pública i privada, sobretot, en l'Administració i l'educació. De fet, el preàmbul IV d'aquesta llei exposa que «la finalitat última de la llei és assolir, mitjançant la promoció del valencià, l'equiparació efectiva amb el castellà i garantir l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes en condicions d'igualtat i desterrar qualsevol forma de discriminació lingüística».

Aquestes dues lleis tenen especial importància en la política lingüística del País Valencià, atès que reconeixen tàcitament la subordinació del català alhora que advoquen pel reconeixement d'aquesta com a llengua oficial i d'ús en àmbits oficials, com són l'Administració i l'educació. Aquest reconeixement del català en l'ensenyament resulta essencial per aconseguir la normativització de la llengua i assolir una posició més igualitària respecte a la llengua castellana.

Continuant amb el paper de l'educació en la societat, és important entendre que l'educació ens condiona a l'hora de construir-nos com a individus i percebre la realitat del nostre grup (Luengo-Navas 2004, 25). Tanmateix, hem de remarcar el paper que hi té la llengua com a instrument de transmissió de coneixement d'una cultura i grup social

determinats (Girón 2002, 3). Girón recalca que el fet de rebre una educació en la llengua materna és essencial, donat que «permite a los educandos lograr un aprendizaje significativo y percibir las injusticias sociales –cuando el docente aborda de manera crítica los contenidos curriculares– y reflexionar acerca de múltiples temas que se abordan en el aula» (Girón 2002, 8).

En definitiva, aquestes dues lleis tenen una funció regularitzadora del català i n'impulsen l'ús en l'àmbit educatiu, entre d'altres. A més, tenint en compte la importància de l'educació i del paper que hi té la llengua, en aquest TFG es pretén explorar si el fet de rebre una educació en català podria condicionar les ideologies lingüístiques de la comunitat catalanoparlant, en particular, la concepció de les jerarquies lingüístiques (estatus) i la necessitat de traducció entre castellà i català.

2.2. Ideologies lingüístiques

Una ideologia lingüística es pot definir com «los pensamientos o creencias que los hablantes tienen sobre las lenguas o el lenguaje que dependen del contexto, la experiencia sociocultural o política del hablante y las características de este último (género, edad, clase, formación, etc.)» (Arroyo 2023, 7). Tot i que en el camp de la sociolingüística hi ha diferents estudis de les ideologies lingüístiques, en aquest TFG s'empra la conceptualització que proposa Del Valle (2007). Aquesta conceptualització defensa que les ideologies presenten tres característiques principals: la relació amb el context cultural, polític i social; la *naturalització* d'una llengua enfront d'una altra; i la seua *institucionalització*, la qual beneficia a unes formes determinades de poder i autoritat (Del Valle 2007, 25).

Les ideologies no només fan referència a la llengua (Kroskrity 2000, 7), sinó que «estan lligades a l'experiència sociocultural dels parlants, amb la seua identitat, moral i estètica» (Tudela 2021, 206). Dit en altres paraules, les ideologies lingüístiques designen «cómo se posiciona un hablante en relación a [sic] cómo concibe una lengua en específico» (Morera 2022, 23).

La posició de cada parlant és subjectiva i depèn del seu context social. De fet, Woolard (1998, 3) remarca la presència del factor social en les ideologies lingüístiques i les entén com a «representations, whether explicit or implicit, that construe the intersection of language and human beings in a social world». Garrett (2010) va més enllà i defensa que les ideologies reflecteixen la posició d'un subjecte en la societat i Schieffelin et al. (1998) relacionen la ideologia lingüística d'una persona amb el seu grup

social, més concretament, amb «los intereses políticos y morales de un determinado grupo» (Arroyo 2023, 7-8).

La natura contextual de les ideologies implica també una gran diversitat. En conseqüència, arribar a fer-ne una classificació sistemàtica esdevé quimèric. Tanmateix, hi ha hagut intents de dibuixar eixos de classificació, com ara adoptar el punt de vista del parlant, de la societat o del contacte entre dues llengües (Morera 2022, 27). Dins de la varietat, algunes ideologies poder ser especialment rellevants per a l'estudi de llengües en conflicte. La ideologia del monolingüisme (Gramling 2016), per exemple, entén que la comunicació només és eficient en una llengua, generalment, la llengua dominant. Aquest monolingüisme pot anar acompanyat d'altres ideologies, com ara la *ideologia de llengua estàndard* (Lippi-Green 1994), que proclama la superioritat d'una varietat lingüística, la qual assumeix la legitimitat per ser la triada en els àmbits de l'educació, l'erudició o la comunicació política, entre d'altres, i esdevé la forma correcta de la llengua (Milroy 2001, 535). Contràriament, el pluralisme igualitari defensaria la igualtat entre poblacions de distints grups lingüístics i socials (De los Heros 2007, 100).

2.3. Teoria implícita de traducció

Segons Bourdieu (1979, 98), els objectes o situacions no tenen un sentit universal i depenen dels interessos i circumstàncies d'aquelles persones que els assimilen, és a dir, són subjectius. Aquests objectes poden ser textos, discursos o, inclús, normes culturals (Presas i Martín de León 2011, 88). Semblantment, la fenomenologia, un corrent filosòfic que se centra en l'estudi de les estructures de l'experiència subjectiva i la consciència, considera que la realitat es construeix a partir de la manera en què els individus perceben i donen sentit al món, posant èmfasi en la descripció dels fenòmens tal com apareixen a la consciència (Zahavi 2019).

En aquesta subjectivitat dels fets que succeeixen al nostre entorn es troba emmarcat el concepte de *teoria implícita*, és a dir, el «conjunto de representaciones mentales que surgen de la experiencia» (Presas i Martín de León 2011, 11). Roa (2014, 179) defineix aquesta mena de teoria com aquella que es produeix gràcies a les experiències personals i és inconscient, i Monzó-Nebot (2024, 19) hi afegeix que «condiciona la percepció, interpretació i l'acció».

Si parlem específicament del camp de la traducció, qui tradueix adquireix coneixements «de manera incidental cuando se aprende una segunda lengua» (Presas i Martín de León 2011, 96) i això produeix un coneixement que manca d'estructura, és a dir, una teoria implícita. A més, hem de ser conscients que adquirir una teoria implícita

pot dependre del context i, inclús, una mateixa persona en pot tindre més d'una (Monzó-Nebot 2024).

Si ens remuntem als inicis de l'ofici de la traducció, no es considerava una disciplina acadèmica i, en conseqüència, no hi havia un interès per desenvolupar-ne teories acadèmiques que pogueren comprovar-se una vegada i una altra en diferents entorns i restar vàlides. Sí que hi havia, però, un interès reflexionar sobre la mateixa pràctica (vegeu, per exemple, els textos recollits a Venuti 2000). Igual que la resta de persones que practicaven la traducció, i les que la practiquen avui dia sense una formació acadèmica al respecte, aquestes reflexions erudites representen teories *implícites* sobre el que està bé i malament a l'hora de traduir. Mentre el nostre context no ens done senyals en contra (Monzó-Nebot 2024, 20), la nostra experiència ens procura i confirma una teoria implícita sobre què és la traducció, la funció del traductor i com ha d'actuar en cada situació (Presas 2016, 24).

Presas (2016, 5) exemplifica la noció amb una teoria implícita de traducció que es basa en la relació de fidelitat entre dos textos. Aquesta fidelitat es manifesta com a «trasladar o transportar el sentido del texto de origen al texto de destino, confiriendo a este contenido informativo un carácter absoluto y objetivo» (ibíd); en altres paraules, el text font és el que té una jerarquia superior al text meta (ibíd, 7). Aquesta teoria implícita de la traducció entén la traducció com l'intercanvi de «palabras de un texto de origen por las palabras de un texto de destino, preservando el sentido del texto de origen» (ibíd, 7).

Tanmateix, aquesta relació entre text origen i text de destinació pot no ser vàlida en altres contextos. L'expressió *belle infidèle* es va encunyar precisament per parlar d'un model de traducció que es preocupava més per crear textos que satisfieren el cànon de l'època que no per reproduir de manera fidel el contingut, estil o qualsevol altre factor de l'original (Hermans 1985). Entre els dos pols, els estudis de traducció s'han preocupat per parlar de diferents mètodes de traducció i tipus d'equivalència (per exemple, Newmark 1988) en el marc de teories més o menys explícites de la traducció que reflectiren els designis dels diferents contextos. En el moment actual, aquest arrelament contextual de què és i ha de ser traduir sembla ser el centre de les teories acadèmiques (vegeu, per exemple, els estudis descriptius de la traducció en Toury 1995), amb algunes veus que reclamen que aquestes teories poden ser diferents dins del mateix context en funció de l'estatus de les llengües (Simon 2006) i els grups socials (Monzó-Nebot 2024).

En definitiva, els distints contextos generen expectatives diferents i, a partir de l'experiència, qui tradueix genera una teoria implícita de la traducció que li dirà si apostar per la imparcialitat i traslladar el que diu exactament l'original, si prioritzar el que el públic a què ens estem dirigint té per costum o qualsevol altra manera d'entendre la traducció. En el present treball s'analitzarà la teoria implícita de traducció que tenen les entrevistades per veure com conceben la tasca de la traducció.

3. Marc metodològic

L'objectiu d'aquest TFG és fer una recerca sobre la relació entre les ideologies lingüístiques de tres estudiants, el perfil de les quals es concretarà més endavant, i la teoria implícita de traducció que aquestes mostren. Per a obtindre aquesta informació, es fa servir una metodologia qualitativa amb un enfocament deductiu-inductiu, tenint en compte una perspectiva fenomenològica i utilitzant, com a mètode de recollida de dades, l'entrevista i, com a mètode d'anàlisi de dades, l'anàlisi temàtica de contingut. En aquest apartat, es justifica la tria de la metodologia qualitativa i l'enfocament fenomenològic que s'empra. Després, s'argumenta la utilitat de l'entrevista com a mètode de recollida de dades i el perfil que es considera adient per a la selecció de participants. Per acabar, s'explora el mètode d'anàlisi de dades triat.

3.1. Metodologia

Aquest treball s'emmarca en la recerca qualitativa, atés que no es pretén aconseguir dades quantificables ni representatives d'una postura o ideologia concretes, sinó comprendre i explicar la percepció que tenen les persones entrevistades respecte del seu entorn lingüístic i el rol de la traducció. Així doncs, es dissenya un estudi qualitatiu amb instruments que permeten obtindre i analitzar dades qualitatives amb l'objectiu d'explorar quina relació té l'experiència (socio)lingüística de les entrevistades en la construcció d'una teoria implícita de traducció.

Com a marc de la recerca qualitativa, aquest TFG adopta un enfocament fenomenològic que permeta accedir a l'experiència vital de les persones entrevistades i els mecanismes amb els quals expliquen el seu entorn (Kvale 1996, 53). En concret, s'obtidran testimonis respecte de vivències emmarcades en el context lingüístic i administratiu en què viuen les entrevistades, és a dir, una minorització del català en l'àmbit social, econòmic i polític enfront del castellà, la llengua dominant. L'objectiu és analitzar com influeix aquest context en la perspectiva que desenvolupen les entrevistades sobre la traducció, és a dir, com les seues experiències com a membres d'un grup subordinat influeixen en llur teoria implícita de la traducció.

En definitiva, el mètode fenomenològic estudia l'«experiència vivida» (Castillo 2020, 8) de les entrevistades i s'interessa per «la perspectiva en primera persona» (ibíd, 9) d'aquestes. Per tant, aquest enfocament s'ha considerat més pertinent per a explorar les vivències de les persones entrevistades, tenint en compte el context social, polític i lingüístic d'aquestes.

3.2. Instruments de recollida de dades

El mètode de recollida de dades que es fa servir en aquest treball és l'entrevista, atès que, a partir de les preguntes que s'hi formulen, s'assoleix un coneixement de la perspectiva de les persones (Fernández 2021, 80) amb les seues mateixes paraules (Tejero 2021, 65). Aquest factor és essencial per a comprendre i analitzar més profundament la perspectiva d'aquestes.

En aquest treball es van realitzar tres entrevistes durant el mes d'abril de 2024. Les entrevistes van tindre una duració d'una hora cadascuna, aproximadament, i es van fer a través de Google Meet seguint les preferències de les entrevistades, que van poder triar així l'entorn on més còmodes se sentien. Les persones entrevistades estaven informades dels objectius i la temàtica d'aquest TFG i en van signar prèviament el seu consentiment per escrit. Amb la finalitat de preservar l'anonimat de les entrevistades, en aquest treball no es farà cap menció al nom o identitat d'aquestes persones. S'han pseudonimitzat les dades amb l'etiqueta «entrevistada A», «entrevistada B» o «entrevistada C».

S'ha emprat un model d'entrevista semiestructurada, ja que la finalitat és analitzar unes vivències concretes. Per tant, s'ha dissenyat un guió de preguntes previ a les entrevistes, però aquestes eres obertes i se'ls ha invitat a ampliar la informació amb preguntes de seguiment. El guió (vegeu annex 1, 2 i 3) és idèntic per a les tres entrevistades, tot i que hi ha hagut variacions en les entrevistes en funció de si les entrevistades ampliaven informació respecte d'algun tema que feia innecessària alguna pregunta.

En primer lloc, se'ls ha preguntat per què han estudiat el grau en Traducció i Interpretació per conèixer l'interés previ que les entrevistades tenien en aquest camp i fomentar reflexions sobre les concepcions que en tenien abans de rebre'n formació acadèmica especialitzada. La mateixa idea fonamenta la segona pregunta, la qual interroga sobre persones properes de les entrevistades que es dediquen a aquest ofici o hagen influït en la decisió d'estudiar aquest grau. En tercer lloc, saber si les entrevistades tenen alguna intenció d'estudiar algun màster relacionat amb la traducció

i interpretació pot donar pistes de la continuïtat de l'interés per la traducció i per les especialitats respectives (traducció literària, traducció audiovisual i interpretació).

Tot seguit, les preguntes estrenyen el cercle i centren la teoria implícita de les entrevistades. Se'ls pregunta pels valors que associen amb la traducció, com l'entenen i afronten, i quan consideren que van començar a traduir. Aquesta darrera pregunta permet entrar en detall en la concepció de la traducció que tenen les entrevistades i relacionar-la amb experiències viscudes.

Una hipòtesi de treball és que l'entorn de contacte lingüístic de les entrevistades els ha donat oportunitats per desenvolupar teories implícites de la traducció. Les entrevistades han viscut en un entorn bilingüe i han tingut accés a una educació en què l'ús del castellà i el català està regularitzat. A més, part de la seua educació ha tingut lloc a l'estranger, on la presència de la llengua catalana era considerablement menor. Hem dedicat preguntes a indagar en aquestes experiències i descobrir si relacionen la noció de traducció amb el contacte amb la llengua castellana o amb un entorn més internacional i multilingüe.

Continuant amb el tema de les teories implícites de traducció, se'ls pregunta sobre la importància de la tasca de la traducció i la influència que té en el món actual. Amb aquestes dues preguntes, es pretén comprendre el pes que donen a la traducció, especialment, en la transmissió de desequilibris globals. Relacionat amb aquest context de desigualtat i jerarquies, se'ls pregunta si creuen que la traducció ha de ser *neutral*. Aquesta pregunta els permet verbalitzar si conceben la traducció com un element perpetuador de les desigualtats arreu del món o si, per contra, creuen que és una eina per a contrarestar-les.

A més, com que aquest TFG tracta la disciplina de la sociolingüística, és a dir, «the study of language as it is used by real speakers in social and situational contexts of use» (Milroy i Milroy 1990, 485), és rellevant saber si el fet d'estudiar aquesta carrera universitària ha tingut alguna influència en la percepció de l'entorn sociolingüístic de les entrevistades o si n'ha estat el resultat. Aquesta percepció de l'entorn sociolingüístic es relaciona amb la concepció de la llengua de les entrevistades, és a dir, les ideologies lingüístiques que aquestes mostren. La pregunta següent tracta aquestes ideologies i busca saber si són conscients de com perceben l'entorn i si aquesta consciència condiciona la concepció que les entrevistades tenen de la llengua catalana.

Seguint aquesta percepció social de la llengua, la quarta pregunta indaga sobre els motius pels quals les entrevistades van triar el català com a llengua A al grau

universitari. Aquesta decisió es relaciona amb l'estatus que li donen les entrevistades a la llengua catalana, a les possibilitats laborals que hi relacionen i a la relació que estableixen entre català i traducció.

Complementàriament, altres preguntes indaguen sobre la percepció de les microagressions lingüístiques, en altres paraules, la minorització del català per part de l'Administració pública, els centres educatius o establiments de restauració, entre d'altres. Es pretén conèixer el grau de consciència de les entrevistades sobre la desigualtat i, alhora, si hi mostren rebuig, com se senten i actuen davant de microagressions i si la seua perspectiva ha canviat amb el temps, particularment, amb la formació en Traducció i Interpretació.

Un aspecte que es té en consideració en diversos moments de les entrevistes és el paper de l'entorn. Un dels temes en aquest sentit és la relació entre llengua i família, educació i societat actual. Pel que respecta a la família, se'ls interroga sobre la relació del seu entorn familiar amb el català i quina actitud mostra cap a la llengua. També es pretén conèixer la situació econòmica de les entrevistades, donat que poden considerar la classe social com a part de la seua identitat. Així mateix, és interessant saber si les persones del seu voltant comparteixen els mateixos valors i veure si el fet de compartir uns valors en concret és un factor determinant per mantindre relacions d'amistat i socials.

L'educació és determinant en la construcció dels individus i en la percepció de la realitat del grup propi (Luengo-Navas 2004, 25). Per això, mirem de conèixer el tractament de la llengua catalana en l'entorn educatiu de les entrevistades en els tres nivells: escola, institut i universitat. En cas d'haver-hi alguna divergència entre aquests tres nivells, caldrà saber en quin punt de l'etapa educativa ha tingut lloc aquesta divergència i com se n'ha percebut l'impacte.

El fet d'haver estudiat un any a l'estranger constitueix una etapa educativa que comporta grans canvis en la manera de pensar i actuar de l'estudiantat (Noftle et al. 2024). Aquests canvis venen donats perquè hi té lloc una alteració de l'entorn a què l'estudiantat s'ha d'ajustar, amb la possible influència que això tinga en la seua manera de pensar i actuar. Centrant-nos en el context de les entrevistades, aquest canvi d'entorn implica una alteració en el contacte entre el castellà i el català. Per tant, es pregunta a les entrevistades si el fet de no poder parlar català tan sovint els afectava i si els costava viure eixa experiència en un altre idioma, amb l'objectiu d'explorar si aquesta experiència ha pogut influir d'alguna manera l'actitud de les entrevistades respecte a la llengua, és a dir, si aquesta experiència condiona l'adopció de diferents ideologies lingüístiques.

Per esbrinar si les entrevistades tenen consciència de les desigualtats (i jerarquies) socials i polítiques se'ls pregunta si consideren que estan assabentades d'allò que passa al seu voltant i si són conscients de les problemàtiques socials, econòmiques i polítiques d'arreu del món. També se'ls demana quines problemàtiques reivindiquen com a pròpies i quines defensen i consideren que els afecten. En relació amb això, i per saber si perceben el seu rol com a ciutadanes des d'un punt de vista actiu o no (i poder vincular-lo amb el seu rol com a traductores), se'ls pregunta si participen de manera activa en la política o en organitzacions que prenen accions concretes en la defensa d'algun dret o causa.

En definitiva, l'entrevista busca suscitar respostes que permeten aproximar-nos des de diversos fronts a la pregunta de recerca formulada: hi ha relació entre les ideologies lingüístiques de les persones entrevistades i la teoria implícita de traducció que aquestes tenen?

3.3. Participants

La selecció de la mostra, com a estudi qualitatiu, ha estat no probabilística i, a més, s'ha considerat un mostreig intencional a fi de reduir possibles variables, tal com s'explicarà en els paràgrafs següents. La mostra resultant són tres dones que estudien quart curs del grau en Traducció i Interpretació amb el català com a llengua A a la Universitat Jaume I. S'ha buscat que cadascuna d'elles visca en una província diferent del País Valencià, però sempre en una zona de predomini lingüístic valencià i que s'identifiquen com a catalanoparlants.

En primer lloc, s'ha decidit tindre en compte només la perspectiva de dones, perquè es pretén aconseguir un perfil el més homogeni possible i no establir cap diferència de gènere en respecte a les diferents vivències de les entrevistades. Tot i que explorar les divergències de gènere seria molt enriquidor per a la recerca, la necessitat d'acotar l'abast del present treball ens porta a reduir aquesta variable.

Pel que respecta a l'experiència educativa, s'ha considerat requisit haver-se escolaritzat en català i haver cursat la majoria de les assignatures del grau perquè les entrevistades hagen pogut desenvolupar ferramentes per parlar de les seues teories implícites, tot i que no necessàriament assenyalar teories explícites. El fet d'haver estat exposades a un professorat divers (potencialment, amb diferents teories implícites) obliga a conciliar aquesta diversitat i madurar la perspectiva pròpia.

Quant a la zona de procedència, aquest treball circumscriu l'objecte d'estudi a la perspectiva de persones que es consideren catalanoparlants i que visquen en un territori on el català siga la llengua majoritària i, per respondre a la pregunta de recerca, no cal cap comparació amb la perspectiva de les persones castellanoparlants, sinó l'anàlisi de l'experiència de les catalanoparlants. A més, es busquen individus que vinguen de diferents províncies del territori, atés que el predomini dona prou motius per a considerar homogènia la mostra i l'experiència rellevant per a l'estudi és la relació de dominació i subordinació entre la seua comunitat i la castellanoparlant.

Quant a la situació econòmica, totes tres tenen una situació econòmica despreocupada, s'identifiquen amb una classe baixa-mitjana i són filles de funcionaris (exceptuant el pare de l'entrevistada A). Mantindre aquests tres demogràfics invariables permet reduir la diversitat social i, per tant, la possibilitat que hi haja factors que puguen influir més que no les seues ideologies lingüístiques en la teoria de la traducció que hagen desenvolupat.

En definitiva, el mostreig intencional ha donat com a resultat una mostra de tres dones educades en català al País Valencià que estudien Traducció i Interpretació amb el català com a llengua A a la Universitat Jaume I, viuen en zones de predomini lingüístic català del País Valencià i s'identifiquen com a catalanoparlants.

3.4. Mètode d'anàlisi de dades

En primer lloc, es transcriuen les entrevistes per codificar les dades. La codificació de les dades s'ha efectuat en cicles interpretatius des d'una codificació inicial descriptiva en què es van etiquetar aspectes relacionats amb el marc teòric: bilingüisme diglòssic, jerarquia entre llengües, diferències entre la configuració lingüística del País Valencià i l'Estat espanyol, ideologies lingüístiques i teoria implícita de traducció. Posteriorment, es van tractar els codis amb la tutora d'aquest treball en diverses sessions per a adoptar lents interpretatives diferents en codificacions línia per línia successives. Amb aquestes codificacions més detallades es van captar matisos referits a la codificació inicial des de diferents mirades, mantenint el focus en les experiències de les persones entrevistades. El resultat d'aquestes codificacions va derivar a les categories presentades a la taula 1:

Categoria	Descripció
Consciència de la jerarquia entre comunitats lingüístiques	Esments a la subordinació i minorització de la llengua catalana
Educació en català	Visions sobre l'educació que han tingut les estudiantes i sobre el català en l'educació
Activisme social, polític i lingüístic	Esment de causes socials, polítiques i lingüístiques i comentaris sobre la seua implicació personal
Ideologia lingüística	Observacions sobre la llengua catalana
Teoria implícita de traducció	Comentaris sobre experiències relacionades amb la traducció, la natura d'aquesta, com s'ha de fer i la funció que té en la societat

Taula 1. Explicació de les categories resultants de l'anàlisi qualitativa de les entrevistes

Aquestes categories es van establir unint codis relacionats, cosa que va permetre l'organització de les visions de les participants. A més, relacionar els codis va permetre trobar interaccions productives per a la discussió. A partir de les categories, es van reconèixer els temes principals entorn dels quals estructurar la comprensió de les vivències explorades. També en van emergir narratives específiques que il·lustraran en l'exposició l'experiència de les participants.

4. Anàlisi de dades i resultats

A continuació, s'analitzen les respostes de les entrevistades i es relacionen les dades obtingudes amb els conceptes teòrics ja tractats en aquest treball a fi d'interpretar les dades explorant les interconnexions entre els distints temes extrets de l'anàlisi.

4.1. Jerarquia entre comunitats lingüístiques

Com ja s'ha comentat en el marc teòric d'aquest TFG, el País Valencià és un territori bilingüe en què es parlen dues llengües de manera oficial: el català i el castellà. No obstant això, la relació entre aquestes llengües és de desigualtat, atès que el castellà és la llengua que té poder i estatus social en diferents àmbits de la vida pública i privada, mentre que el català és la llengua que s'utilitza en contextos més informals i quotidians

(Tasa 2016, 69). En conseqüència, es creen una sèrie de situacions diglòssiques en què la comunitat de catalanoparlants ha de triar entre parlar castellà o català.

Pel que fa a la situació de les entrevistades, totes tres s'identifiquen com a catalanoparlants, és a dir, com a membres de la comunitat minoritzada en la situació diglòssica del País Valencià. L'entrevistada A designa el català com «la meua llengua» quan parla de traduir cap a aquesta llengua. L'entrevistada B entén el català com «la meua llengua materna, la llengua en què visc, parle amb els meus pares, amics, familiars, al poble, la llengua en què he estudiat i, a més, pense que nosaltres, com a parlants, la defensem». L'entrevistada C afirma que el català és «la meua llengua, no hi havia una altra opció» quan parla de la tria de llengua A al grau.

Les entrevistades són plenament conscients de la diferència de reconeixement i d'estatus entre catalanoparlants i castellanoparlants (Tasa 2017, 75) com a qüestió estructural i política, no personal i despolititzada. En aquest sentit, l'entrevistada A afirma que «l'Estat espanyol no ho fomenta [el bilingüisme] i les persones monolingües volen anar a totes bandes sense aprendre la llengua pròpia, com que som territoris bilingües». L'entrevistada B també critica «la manca de legislació estatal» i defensa que «si es tracta d'un organisme públic en un territori bilingüe, haurien de saber la llengua del territori». A conseqüència d'aquesta situació de desigualtat, es produeix allò que Blom i Gumperz (1972, 425-426) anomenen *alternança situacional*, és a dir, un canvi de llengua que es produeix per una situació concreta. Aquesta situació implica una relació directa entre la llengua i la situació social (ibíd.) i denota una jerarquia entre ambdues llengües. En aquest sentit, l'entrevistada C afirma que «la meua actitud [canviar o no de codi] depèn [...] del vincle que tinga amb la persona: si es tracta d'una persona fonamental o té un nivell jeràrquic superior, m'adaptaré».

Les tres entrevistades són conscients dels seus drets lingüístics i advoquen per poder parlar en català a l'hora de fer algun tràmit administratiu (segons la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià), entre altres situacions. No obstant això, són conscients de la subordinació del català que les subordina també en exigir els seus drets. Aquesta consciència explica el canvi de llengua quan persones que treballen en l'Administració o la restauració es neguen a comprendre-les quan les entrevistades parlen en català. Malgrat el canvi de codi lingüístic, les entrevistades hi manifesten el seu desacord. Així doncs, l'entrevistada A comenta que «nosaltres hem de ser bilingües, perquè ells no volen ser-ho». L'entrevistada B afegeix que «totes les llengües es mereixen un mateix tracte i respecte. No obstant això, estem vivint un procés de diglòssia que porta molts anys, en què s'ha maltractat al català i, per tant, els atacs

són continus». L'entrevistada C també expressa el seu desacord amb situacions de menyspreu cap a la llengua catalana i afirma que «aquesta mena de situacions em molesten, perquè veig que la gent no fa cap classe d'esforç per entendre'm. Ni tan sols és voluntat; és odi i rebuig cap a la llengua».

Més enllà de la consciència de la jerarquia entre llengües, en aquestes declaracions es pot entreveure una consciència de la situació sociolingüística del català i d'una identitat marcada com a comunitat catalanoparlant, que es manifesta en els pronoms personals i demostratius que utilitzen (*nostra, ells*). A més, la menció que fa l'entrevistada C sobre unes actituds catalanòfobes per part d'un sector de la població del País Valencià ens permet comprendre millor la seua consciència de la subordinació de la llengua catalana. La comunitat catalanoparlant és la que s'ha d'adaptar i canviar de llengua en el seu propi territori, fet que implica renunciar a la identitat pròpia.

4.2. Educació en català

Totes tres entrevistades consideren essencial tindre accés a l'educació pública en català. Així doncs, per a totes tres són molt importants els serveis públics i, inclús, l'entrevistada A els defineix com una eina de «millora dels drets dels ciutadans». A més, totes tres consideren que s'haurien de fomentar activitats com la lectura en català per a cometre menys faltes d'ortografia o el fet d'impulsar l'aprenentatge de la llengua en xiquets migrants.

Val a dir que aquesta importància que les tres entrevistades li donen al català es veu en les eleccions que han pres com a estudiantos. Per exemple, el fet de triar el català com a llengua A en els estudis universitaris o el fet d'haver-se dirigit al professorat en català, com expressa l'entrevistada B quan diu que «sempre he preguntat quan fan les classes en castellà i no tinc clar si puc o no parlar i fer els exàmens en valencià. A més, sempre he reivindicat la llengua utilitzant-la».

Una altra reivindicació que defensen totes tres és el fet de gaudir d'una educació en català en l'àmbit universitari. De fet, l'entrevistada B afirma que, si ha triat el grau en Traducció i Interpretació en la Universitat Jaume I, és «perquè tenia la possibilitat d'estudiar en català i traduir al català; si no, crec que no ho hauria fet. Crec que és important traduir a la llengua A i mantindre-la». L'entrevistada C també defensa aquesta possibilitat quan comenta «crec que si tenim l'opció d'estudiar en català el grau, almenys hauríem de tindre l'opció de poder parlar sempre en català, encara que el professorat s'expressa en castellà. Per tant, em sent ofesa i molesta, perquè ens lleven el nostre dret a parlar la nostra llengua A, cosa que, en teoria, el grau ens permet».

Les tres entrevistades manifesten una consciència de subordinació en la pràctica alhora que de drets en la teoria també en l'àmbit de l'educació. Per exemple, les entrevistades A i C comenten la impossibilitat d'estudiar una assignatura del grau en català i es queixen de la manca de recursos que tenen per a poder avaluar-se en castellà igual de bé que ho farien en català, tot i que el grau suposadament les avala davant el mercat de la traducció en català.

Com Heller (2001, 256) comenta, aquesta situació ve donada perquè en l'educació es prioritza i es legitima una sèrie de grups d'estudiants per sobre d'uns altres. En conseqüència, aquests (en aquest cas, el grup castellanoparlant del grau) poden obtenir millors resultats acadèmics perquè tenen la possibilitat de cursar l'assignatura en castellà. Per contra, l'altre grup més desfavorit (en aquest cas, el grup catalanoparlant) està en una situació d'inferioritat per no poder adaptar-se ràpidament a eixe context que exigeix que parlén una llengua diferent de la pròpia (Pujolar 2012, 27).

L'entrevistada C també comenta aquesta desigualtat entre les dues poblacions lingüístiques al grau. De fet, afirma que volia ostentar el càrrec de delegada de quart curs del grau, ja que s'havia adonat de diverses mesures des de la institució universitària que tenien l'objectiu d'«atacar»¹ el català.

4.3. Activisme social, polític i lingüístic

Tenint en compte les dades que comparteixen les entrevistades, totes tres s'identifiquen com a catalanoparlants i mostren una actitud de defensa a aquesta llengua. Aquesta defensa l'explicita l'entrevistada B quan afirma que «és la meua llengua materna, la llengua en què visc, parle amb els meus pares, amics, familiars, al poble, la llengua en què he estudiat i, a més, pense que nosaltres, com a parlants, la defensem», quan parla de gaudir d'una educació en català.

Cal afegir que també són conscients de les mesures polítiques que hi ha al seu entorn, donat que parlen de retallades en l'educació i d'una política lingüística des de les institucions que té com a objectiu «maltractar» (entrevistada A) o «fer desaparéixer» (entrevistada B) el català, a més de defensar els serveis públics com a filles de docents que treballen en l'educació pública. A banda, l'entrevistada C esmenta la preocupació pels efectes del canvi climàtic, fet que denota una consciència sobre l'entorn, no només social, polític i lingüístic, sinó també per l'emergència climàtica.

¹ És pertinent remarcar que l'elaboració d'aquest TFG ha tingut lloc en un context reivindicatiu, amb un projecte de reformes estructurals i lingüístiques del grau en què hi ha hagut diversos intents de minoritzar el català.

D'una altra banda, pel que fa al seu activisme, les entrevistades han parlat de les causes que defensen públicament, tot i que l'abast és diferent. Mentre que l'entrevistada A manifesta que té ideals «prou clars i els defensaré, encara que siga en un ambient més proper», comenta la dificultat d'acabar un públic més ampli per la complexitat dels factors que hi intervenen. En aquest sentit afirma que no està «assabentada de tot, perquè és molt difícil i tot està massa informatitzat». A més, comenta que prefereix reivindicar-les en un ambient més íntim i privat i, per tant, no és sorprenent que no participe de manera activa en la política. Per contra, les entrevistades B i C sí que participen en la política per a «fer alguna cosa» davant la situació de desigualtat lingüística, ja siga en la política local, com en un sindicat i en representació estudiantil, un àmbit la importància del qual defensa Altbach (1989, 355) per a la construcció social.

A més de la defensa del català, totes tres comparteixen la mateixa visió sobre la rellevància actual de causes socials i polítiques concretes: la immigració i el racisme, els drets del col·lectiu LGTBIQ+ i el feminisme. En aquests temes, han participat en actuacions col·lectives, com ara manifestacions, en concret, manifestacions sobre el dret a parlar català, els drets que busquen oferir una vida digna a les dones i el dret a gaudir d'uns serveis públics de qualitat. Aquestes reivindicacions estan vinculades amb la seua identitat i es manifesten en la manera de relacionar-se amb les altres persones, atès que per a totes tres és essencial relacionar-se amb persones que tinguen els mateixos valors i defensen les mateixes causes. Així ho manifesta l'entrevistada A quan diu que «tampoc consideraré de la mateixa manera una persona que vota partits que fomenten el racisme, la transfòbia, l'homofòbia i el masclisme. No li tindrè la mateixa estima que a una persona que sí que defensa els mateixos valors [que jo]» i l'entrevistada B quan comenta que «personalment, em costaria molt mantindre una relació amb alguna persona totalment oposada a mi, perquè veig el món des d'un punt de vista molt concret, políticament parlant, i si no ho compartisc, seria molt complicat construir una relació i seria una discussió continua». Per contra, hi ha àmbits on divergeixen: l'entrevistada A centra l'atenció en activisme polític local i critica els atacs a organitzacions locals d'esquerreres, l'entrevistada B comenta qüestions de política internacional i el genocidi de Palestina i l'entrevistada C focalitza en l'activisme social reivindicant la protecció de la salut mental.

En definitiva, les reivindicacions socials, polítiques i lingüístiques que s'acaben d'esmentar donen a entendre que les entrevistades són conscients dels conflictes socials, polítics i lingüístics que succeeixen al seu voltant. Aquesta consciència del seu entorn influeix en la manera de reaccionar davant d'aquesta mena de desigualtats, atès

que, quan s'identifiquen i defensen causes, estan empatitzant amb altres grups de persones en situació de subordinació.

4.4. Ideologia lingüística

Les ideologies lingüístiques estan relacionades amb la identitat social i cultural d'una comunitat de parlants (Tudela 2021, 206) i fan referència a una persona que parla una llengua, més concretament, a la concepció de la llengua que té aquesta persona individual (Morera 2022, 23). A més, aquestes concepcions estan relacionades amb el grup social amb què s'identifica una persona (Schieffelin et al. 1988, 5) i Arroyo (2023, 7-8) puntualitza que les ideologies lingüístiques es relacionen amb els interessos d'un grup concret. A continuació, s'explora la concepció de la llengua catalana que tenen les entrevistades.

Les tres entrevistades manifesten un vincle personal i afectiu amb la llengua. Pel que fa a l'entrevistada A, aquesta comenta la importància de defensar la llengua catalana i afirma que «si jo en un futur vull traduir al català, ensenyar el català i viure en català, és un tema que em toca prou». Al seu torn, l'entrevistada B afegeix que «sempre he reivindicat la llengua utilitzant-la» i «si veig que una persona és reticent a parlar-la, [aquesta persona em] reafirma la necessitat de seguir cuidant-la i parlant-la [la llengua]». En altres paraules, quan l'entrevistada B es troba en una situació en què es minoritza la seua llengua, té una reacció de defensa cap a aquesta i reivindica el seu dret a parlar-la. Quant a l'entrevistada C, comparteix que «les situacions de menyspreu cap a la llengua m'han fet pensar que no he de deixar xafar-la tant» i quan parla de la influència de viure en una zona de predomini lingüístic català, afirma que aquest fet «m'ha fet estimar i donar més valor i importància a la meua llengua materna».

A més, l'entrevistada C també presenta una actitud contrària a la ideologia de llengua estàndard, més concretament amb justificacions utilitaristes de la dominació d'una varietat concreta (Mas 2007, 157), quan comenta que ella i el seu germà havien de canviar de varietat diatòpica quan parlaven amb xiquets catalans que utilitzaven la varietat oriental. Encara més, el problema venia perquè ella comprenia els altres, però percebia que aquests no volien comprendre-la a ella per parlar en una altra varietat diatòpica. Per tant, eren ella i el seu germà els que havien de canviar de varietat dialectal. Aquesta situació és un exemple de la minorització de la varietat diatòpica valenciana que perceben en altres territoris de parla catalana.

Tenint en compte la concepció de la llengua catalana de les entrevistades es pot concloure que totes tres presenten la ideologia lingüística del pluralisme igualitari. Les

entrevistades reivindiquen la igualtat entre la població castellanoparlant i catalanoparlant al País Valencià, basada en el fet que ambdós grups lingüístics i tots els grups socials tinguen la mateixa legitimitat i es troben en condicions d'igualtat d'oportunitats (De los Heros 2007, 100). Aquestes idees les expliciten les mateixes entrevistades quan advoquen per un plurilingüisme a l'Estat espanyol. En aquest sentit, l'entrevistada A afirma que «no crec que siga negatiu aprendre una llengua nova i a mi no m'importaria aprendre gallec o èuscar, però això depén de la configuració de l'estat». Al seu torn, l'entrevistada B comenta que «totes les llengües han de tindre el seu espai» i l'entrevistada C afegeix que el grau en Traducció i Interpretació contribueix a tindre «una visió més oberta cap al multilingüisme i que estime totes les llengües de manera equitativa, encara que per a mi, el català és la meua».

4.5. Teoria implícita de traducció

Una teoria implícita és aquella teoria que sorgeix, de manera inconscient, de les experiències (Roa 2014, 79) i condiona la percepció (Monzó-Nebot 2024, 19). Parlant més concretament de la traducció, aquesta tasca es pot afrontar des de diverses perspectives en funció de la teoria que haja generat l'experiència pròpia. Per exemple, es pot apostar per una fidelitat al text original (Presas 2016, 5), enfocar la traducció des d'una perspectiva més lliure (Newmark 1988, 46) o comunicativa (Newmark 1988, 47) o fins i tot des de l'activisme (Baker 2006) més que no la representació. A continuació, s'analitza la perspectiva que mostren les entrevistades a fi d'extraure conclusions respecte a la seua teoria implícita de la traducció.

L'entrevistada A explica la traducció amb «la metàfora del pont, un text que t'ajuda a comprendre un altre, el qual no el podries comprendre d'una altra manera». Aquesta metàfora també la comenta l'entrevistada B quan relaciona la traducció amb «la nostra forma de construir ponts entre diferents societats i llengües, i és la forma que tenim de comunicar-nos i d'entendre'ns a escala internacional». Pel que fa a la definició que afegeix l'entrevistada C, aquesta tracta el fet de «convertir el text d'una llengua A a una B tenint en compte la cultura i terminologia». Si tenim en compte les paraules de totes tres, verbalitzen una concepció de traducció conservadora, la qual correspon a la definició que aporta Presas (2016), és a dir, la concepció de la tasca de traducció com a quelcom imparcial i objectiu, on qui tradueix és una peça inerta de connexió (un pont).

Altres comentaris insisteixen en aquesta imparcialitat i utilitzen mots clau com ara *eina de comunicació entre cultures* o *neutralitat*. Tot i això, s'entreveu una dissonància amb aquesta neutralitat quan l'entrevistada B reconeix que «sempre hi ha

un percentatge d'intervenció i de referents culturals que fa que s'allunye d'eixa neutralitat» i, per tant, «la tasca de la traductora com jo l'entenc és en part una intervenció en certa manera subjectiva (en un grau major o menor)».

Malgrat que les teories acadèmiques de la traducció han passat fa temps de comprendre-la com a activitat reproductiva a entendre-la com a activitat productiva (Carbonell i Cortés i Monzó-Nebot 2021), «una actividad humana tan sujeta a las convenciones sociales como las demás» (Franco i Vargas 2012, 121), la formació en traducció de les nostres entrevistades no sembla haver generat aquesta visió. Tanmateix, les entrevistades expliciten un coneixement de les dinàmiques de poder social. Per exemple, l'entrevistada A comenta que «una persona valencianoparlant que es nega escoltar i comprendre en valencià, tot i portar molt de temps vivint ací [...] està contribuint a matar la meua llengua, encara que no ho deixe veure, perquè algun dia m'atacaran», amb la qual cosa mostra consciència de les dinàmiques socials i com causen canvis en l'evolució. A més a més, l'entrevistada B explicita que la situació del País Valencià és una de «diglòssia» i també l'entrevistada A manifesta consciència de les jerarquies en el context universitari, quan afirma que una certa part del professorat de la universitat és reticent a parlar en català: «quan es van mostrar reticents [al canvi de llengua], em vaig sentir impotent, perquè eren una figura de poder». Aquest coneixement, però, sembla que conviu amb una visió en certa manera ingènua de la traducció en el context social, més que no «como correa de transmisión del estado de las cosas» (Franco i Vargas 2012, 121).

Tenint en compte aquesta concepció de la traducció, la metàfora del pont que esmenten les tres entrevistades es relaciona amb la teoria de l'embut, la qual representa la traducció com a activitat que afavoreix un determinat grup perpetuant «desequilibrios globales e imágenes predeterminadas» (Franco i Vargas 2012, 119). Aquest grup seria el que controla el mercat (Álvarez 2020, 31) i, lluny de gestionar-lo en pro de la igualtat, perpetua la invisibilització de les cultures minoritàries en la transmissió del coneixement, en benefici de les cultures *mainstream*² (Álvarez, 2020).

Tot i la verbalització tant de la metàfora del pont com dels principis de neutralitat i imparcialitat, les entrevistes deixen veure un cert grau de dissonància. Per exemple, l'entrevistada B reconeix que «sempre hi ha un percentatge d'intervenció i de referents

² Álvarez (2020, 62) entén *mainstream* com «el [concepto] de una producción cultural que aspira a grandes audiencias con productos dirigidos a la idea de una “cultura para todos” también llamada “cultura comercial” o “cultura dominante”. El *mainstream* es lo contrario de la cultura de “nichos” dirigida a audiencias pequeñas, a la contracultura, que es la cultura que va en sentido contrario a la establecida. El *mainstream* es la producción de contenidos culturales de alcance global y de consumo masivo».

culturals que fa que s'allunye d'eixa neutralitat» i, per tant, «la tasca de la traductora com jo l'entenc és en part una intervenció en certa manera subjectiva (en un grau major o menor)». També s'aprecia aquesta dissonància en parlar dels valors que les entrevistades associen amb la professió de la traducció. Per una banda, l'entrevistada A esmenta la imparcialitat, fet que s'associa amb la teoria implícita de traducció que presenten totes tres. No obstant això, l'entrevistada B també esmenta la importància de tindre una consciència lingüística desenvolupada, fet que es contradiu amb la concepció de traducció conservadora que manifesta aquesta entrevistada en verbalitzar la seua visió de la traducció.

En definitiva, les entrevistades manifesten una concepció de la traducció conservadora i neutral, fet que pot relacionar la traducció com a eina que perpetua les desigualtats globals. Tanmateix, l'entrevistada B reconeix que cap traducció és completament objectiva i advoca per una consciència lingüística desenvolupada, que, al seu torn, denota una consciència sociolingüística del seu entorn i de les relacions que s'hi estableixen.

5. Conclusions

Després d'analitzar el context social, polític i lingüístic del País Valencià i d'explorar l'experiència de les tres entrevistades, es pot arribar a la conclusió que totes tres relacionen la llengua catalana amb la identitat pròpia. En un context de bilingüisme diglòssic com el que té lloc al País Valencià i amb la relació de subordinació del català enfront del castellà, les estudiants es prenen la defensa de la llengua com un assumpte personal.

A més, totes tres són conscients de la configuració lingüística de l'Estat espanyol, el qual defineix estructuralment una jerarquia entre el castellà i les altres llengües oficials que es manifesta en polítiques lingüístiques i de traducció (Monzó-Nebot 2023). Davant una contraposició entre la seua ideologia i l'estructura social, les entrevistades advoquen per la igualtat entre totes les poblacions lingüístiques de l'estat i per una garantia dels drets lingüístics de totes aquestes comunitats, fets que s'emmarquen en la ideologia del pluralisme igualitari que planteja De los Heros (2007, 100).

Al llarg del treball, s'han revisat contribucions que permeten comprendre la relació entre aquesta concepció de la llengua i el que les estudiants manifesten haver viscut en el seu entorn. Totes tres són conscients dels fets i conflictes que succeeixen al seu voltant, de la subordinació de la llengua catalana en àmbits com l'educació i de la importància de la defensa dels serveis públics per a la seua família més propera, entre

d'altres. No sembla sorprenent, per tant, que reivindiquen els seus drets lingüístics i participen, de manera més o menys activa, en la política i en manifestacions que busquen protegir els drets dels col·lectius amb què s'identifiquen o que veuen en situacions semblants d'opressió.

Pel que fa a la teoria implícita de traducció que manifesten les entrevistades, aquestes verbalitzen una comprensió de la tasca de la traducció com un pont entre dues cultures en què ha de prevaldre la imparcialitat i el respecte pel text original, fet que contrasta amb la seua manera d'actuar i pensar en altres àmbits de la seua vida. No obstant això, com ja s'ha elaborat en el corresponent apartat d'aquest TFG, aquesta concepció està relacionada amb la metàfora de l'embut, la qual defensa que el traductor actua com a «correa de transmissió de mecanismes de dominación o imágenes injustamente distorsionadas del otro» (Franco i Vargas 2012, 133).

Per tant, podríem entendre que hi ha una contradicció entre les ideologies lingüístiques que manifesten i la teoria de la traducció que verbalitzen. Tanmateix, aquesta contradicció es veu atenuada en altres comentaris. En efecte, quan no se'ls pregunta directament per la concepció de la traducció, les entrevistades semblen visibilitzar una postura diferent i més en línia amb les seues ideologies lingüístiques. A fi de trobar una explicació per a aquesta dissonància, podrien fer-se més estudis sobre el currículum ocult del grau en Traducció i Interpretació que ofereix la Universitat Jaume I i la influència que pot tindre el professorat en l'adopció de teories implícites de traducció per part de l'estudiantat d'aquest grau. Les limitacions d'aquest TFG no permeten entendre si aquesta hipòtesi es confirmaria amb una població més àmplia.

En definitiva, amb aquest TFG hem estudiat la llengua com a indissolublement vinculada a la societat i hem revisat com ens condiona i ens etiqueta com a membres de diferents grups socials, polítics i, inclús, econòmics. El fet de (no) ignorar aquest fet, també en estudiar la traducció, comporta conseqüències en les nostres vides i en les dels altres, perquè, al cap i a la fi, amb la llengua construïm relacions i, amb elles, construïm la societat (Castelló-Cogollos i Monzó-Nebot 2023).

Bibliografia

- Altbach, Philip G. 1989. «Perspectivas del activismo político de los estudiantes». *Revista de Educación* 1: 353-373.
- Álvarez Terán, Claudio. 2020. *Comunicación y cultura de consumo*. Escuela Latinoamérica. URL: <https://alvarezteran.com.ar/wp-content/uploads/2019/02/Consumo-Manual-2020.pdf>. Consultat el 30 de maig de 2024.
- Appel, René, i Pieter Muysken. 1987. *Bilingüismo y contacto de lenguas*. Barcelona: Ariel.
- Aracil, Lluís V. 1965. «Conflicte lingüístic i normalització lingüística a l'Europa nova». En *Papers de sociolingüística*, 23-38. Barcelona: La Magrana. Reedició de *Conflit linguistique et normalisation linguistique dans l'Europe nouvelle*. Nancy: Centre Universitaire de Perpignan.
- Arroyo Botella, Ana. 2023. «Ideas lingüísticas y construcción discursiva en el debate sobre la lengua en Twitter». *Sabir. International Bulletin of Applied Linguistics* 3: 3-28. DOI: 10.25115/ibal.v1i3.9176
- Baker, Mona. 2006. «Translation and activism: Emerging patterns of narrative community». *Massachusetts Review* 47: 462-484.
- Blas-Arroyo, José Luis. 2002. «The languages of the Valencian educational system: The results of two decades of language policy». *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 5 (6): 318-338. DOI:10.1080/13670050208667765
- Blom, Jan-Petter, i John Gumperz. 1972. «Social meaning in linguistic structures: Code-switching in Norway». *Directions in Sociolinguistics*, edició de John Gumperz i Dell Hymes, 407-434. Nova York: Holt, Rinehart and Winston.
- Bloomfield, Leonard. 1933. *Language*. Nova York: Henry Holt.
- Boix Fuster, Emili, i Francesc-Xavier Vila. 1998. *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.
- Boix Fuster, Emili. 2005. «Poder i llengües a Catalunya». *Revista Catalana de Sociologia* 20: 25-42.
- Bourdieu, Pierre. 1972. *Esquisse d'une théorie de la pratique, précédée de trois études d'ethnographie kabyle*. Ginebra: Droz. DOI: 10.3917/droz.bourd.1972.01
- Bourdieu, Pierre. 1979. *La distinction*. París: Minuit.

- Bourdieu, Pierre. 1989. «Reproduction interdite: La dimension symbolique de la domination économique». *Études rurales* 113/114: 15–36. DOI: 10.2307/20125122
- Cameron, Deborah. 2021. «Women of letters». *Language: A feminist guide* (blog). URL: <https://debuk.wordpress.com/2021/07/13/women-of-letters/>. Consultat el 24 de maig de 2024.
- Carbonell i Cortés, Ovidi, i Esther Monzó-Nebot. 2021. «Introduction: Translation and interpreting mediating asymmetries». En *Translating asymmetry — Rewriting power*, edició d'Ovidi Carbonell Cortés i Esther Monzó-Nebot, 1-12. Amsterdam: John Benjamins. DOI: 10.1075/btl.157.int
- Castelló-Cogollos, Rafael, i Esther Monzó-Nebot. 2023. «Desigualtats legitimades: drets lingüístics i ideologia». *Just. Journal of Language Rights & Minorities, Revista de Drets Lingüístics i Minories* 2 (2): 7-53. DOI: 10.7203/Just.2.27509
- Castillo Sanguino, Narciso. 2020. «Fenomenología como método de investigación cualitativa: preguntas desde la práctica investigativa». *Revista Latinoamericana de Metodología de la Investigación Social* 20: 7-18.
- Comunitat Valenciana. Corts Valencianes. Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià. Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 1 de desembre de 1983, 1460-1473. URL: https://dogv.gva.es/datos/1983/12/01/pdf/1983_802514.pdf. Consultat el 30 de maig de 2024.
- Comunitat Valenciana. Llei Orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de Reforma de la Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 11 d'abril de 2006, 13339-13384. URL: https://dogv.gva.es/datos/2006/04/11/pdf/2006_4177.pdf. Consultat el 30 de maig de 2024.
- De los Heros, Susana. 2007. «Ideologías lingüísticas sobre el estándar y las variantes regionales del español en dos textos escolares secundarios peruanos». *LFE: Revista de lenguas para fines específicos* 13-14: 93-126.
- Del Valle, José. 2007. *La lengua, ¿patria común? Ideas e ideologías del español*. Madrid: Iberoamericana Vervuert.
- Dumitrașcu, Veronica. 2015. «Social activism: Theories and methods». *Revista Universitară de Sociologie* 11 (1): 84-94.

- Ehala, Martin. 2009. «Ethnolinguistic vitality and minority education». *Journal of Linguistic and Intercultural Education* 2 (1): 37-48. DOI: 10.29302/jolie.2009.2.1.3
- Fasold, Ralph. 1985. «What national languages are good for». Educational Resources Information Center (ERIC). URL: <http://eric.ed.gov/?id=ED276273>. Consultat el 23 de maig de 2024.
- Fernández Juárez, Pablo. 2021. «La importancia de la técnica de la entrevista en la investigación en comunicación y las ciencias sociales. Investigación documental. Ventajas y limitaciones». *Sintaxis* 1: 78-93. DOI: 10.36105/stx.2018n1.07
- Fernández Pérez, Milagros. 1993. «Sociolingüística y lingüística». *LEA: Lingüística Española Actual* 15 (2): 149-248.
- Ferrando Badía, Juan. 1975. «En torno a los grupos sociales, su jerarquía y la noción de estructura social». *Revista de Estudios Políticos* 199: 7-64.
- Fishman, Joshua A. 1967. «Bilingualism with and without diglossia; diglossia with and without bilingualism» *The Journal of Social Issues* 23 (2): 29-38. DOI: 10.1111/j.1540-4560.1967.tb00573.x
- Fishman, Joshua A. 1991. *Reversing language shift: Theoretical and empirical foundations of assistance to threatened languages*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Florey, Margaret, Susan Penfield i Benjamin Tucker. 2009. «Towards a framework for language activism». Comunicació presentada en la *1st International Conference on Language Documentation and Conservation* (ICLDC). Hawaii: University of Hawaii. URL: <http://scholarspace.manoa.hawaii.edu/handle/10125/5014>. Consultat el 21 de maig de 2024.
- Franco Aixelá, Javier, i Francisco Vargas Gómez. 2012. «Un cuestionamiento del mito del puente cultural: la traducción como embudo y el ejemplo de la poesía costarricense». *Letras* 2 (52): 119-134.
- Garrett, Peter. 2010. *Attitudes to language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Girón, Antonio. 2002. *La lengua como instrumento de aprendizaje escolar*. URL: http://ford.ciesas.edu.mx/downloads/1er_e_06.pdf. Consultat el 21 de maig de 2024.
- Gramling, David. 2016. *The invention of monolingualism*. Nova York: Bloomsbury Academic.

- Haugen, Einar. 1953. *The Norwegian language in America: A study in bilingual behavior*. Filadèlfia: University of Pennsylvania Press.
- Heller, Monica. 2001. «Discourse and interaction». En *The handbook of discourse analysis*, edició de Deborah Schiffrin, Deborah Tannen i Heidi E. Hamilton, 250-264. Oxford: Blackwell. DOI: 10.1002/9780470753460
- Hermans, Theo. 1985. «Images of translation. Metaphors and imagery in the Renaissance discourse on translation». En *The manipulation of literature*, edició de Theo Hermans, 103-136. Londres: Croom.
- Herrera, Lara. 2015. «El bilingüismo individual: enfoques sobre un concepto». En *Lenguas, lenguaje y lingüística. Contribuciones desde la lingüística general*, edició d'Adriana Gordejuela Senosiáin, Dámaso Izquierdo Alegría, Felipe Jiménez Berrio, Alberto De Lucas Vicente i Manuel Casado Velarde, 325-331. Pamplona: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra.
- Hornberger, Nancy. 2008. *Can schools save indigenous languages? Policy and practice on four continents*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Johnson, David Cassels. 2013. *Language policy*. Nova York: Palgrave Macmillan.
- Kroskrity, Paul V. 2000. «Regimenting languages: Language ideological perspectives». En *Regimes of language: Ideologies, politics, and identities*, edició de Paul V. Kroskrity, 1-34. Santa Fe: School of American Research Press.
- Kvale, Steinar. 1996. *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing*. Londres: Sage.
- Langdrige, Darren. 2006. «Imaginative variations on selfhood. Elaborating an existential-phenomenological approach to dream analysis». *Existential Analysis* 17 (1): 2-13.
- Landsberry, Lauren. 2019. «Defining bilingualism». *Bulletin of Nagoya College* 57: 145-154.
- Lippi-Green, Rosina. 1994. «Accent, standard language ideology, and discriminatory pretext in courts». *Language in Society* 23 (2): 163-198. DOI: 10.1017/S0047404500017826
- Luengo-Navas, Julián. 2004. «La educación como hecho». En *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*, 25-44. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Mackey, William F. 1962. «The description of bilingualism». En *readings in the sociology of language*, edició de Joshua Fishman, 554-584. La Haia: Mouton.

- Mas Castells, Josep Àngel. 2007. *Ideologia i variació lingüística: anàlisi dels models de la llengua oral en una sèrie documental de la televisió valenciana*. València: Universitat de València. Tesi doctoral inèdita. URL: <https://www.tesisenred.net/handle/10803/9627;jsessionid=50D88204BBA6D829285E4A92DAF253AB>. Consultat el 15 de maig de 2024.
- Milroy, James, i Lesley Milroy. 1990. «Language in society: Sociolinguistics». En *An encyclopaedia of language*, edició de Neville Edgar Collinge, 485-507. Londres: Routledge.
- Milroy, James. 2001. «Language ideologies and the consequences of standardization». *Journal of Sociolinguistics* 5 (4): 530-555. DOI: 10.1111/1467-9481.00163
- Monzó-Nebot, Esther. 2023. «La traducció, ¿contra el monolingüisme ideològic? Poder y lenguas en los procesos judiciales en el Estado español». En *La traducción y la interpretación como claves en la protección de los derechos lingüísticos de las comunidades indígenas*, edició de Cristina V. Kleinert, Esther Monzó-Nebot i Vicenta Tasa Fuster, 17-53. Granada: Comares.
- Monzó-Nebot, Esther, i Jasmina Đorđević. 2023. «The power of inadequate language representation in legal procedures: Monolingualism against human rights». En *Jezik, književnost, moć / Language, literature, power*, edició de Vesna Lopičić, Biljana Mišić Ilić, Ivana Mitić i Sanja Ignjatović, 185-203. Niš: University of Niš. DOI: 10.46630/jkm.2023.11
- Monzó-Nebot, Esther. 2024. *La traducció del dret com a teorització dels drets: de l'essencialisme a la interseccionalitat en la traducció jurídica*. València: Càtedra de Drets Lingüístics i Universitat de València.
- Morera Turunen, Amalia T. 2022. *Las actitudes y las ideologías lingüísticas hacia el catalán y el castellano y sus fenómenos lingüísticos en contacto desde la perspectiva de hablantes de la zona metropolitana barcelonesa*. Turku: University of Turku. TFM inèdit. URL: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022042230047>. Consultat el 30 de maig de 2024.
- Newmark, Peter. 1988. *A textbook of translation*. Nova York: Prentice Hall.
- Niño-Murcia, Mercedes, i Jason Rothman. 2008. *Bilingualism and identity. Spanish at the crossroads with other languages*. Amsterdam: John Benjamins. DOI: 10.1075/sibil.37
- Ninyoles, Rafael. 1969. *Conflicte lingüístic valencià*. València: Tres i Quatre.

- Ninyoles, Rafael. 1977. *Cuatro idiomas para un Estado*. Madrid: Cambio.
- Ninyoles, Rafael. 1985. *Conflicte lingüístic valencià: substitució lingüística i ideologies diglòssiques*. València: L'ham.
- Noftle, Erik E., Noriko Odagiri, Maya Johnson i Andrew Arzaga. 2024. «Actual and volitional personality change across study abroad». *Journal of Personality* 92 (1): 111-129. DOI: 10.1111/jopy.12784
- Norris, Pippa. 2009. «Political activism: New challenges, new opportunities». En *The Oxford handbook for comparative politics*, edició de Carles Boix i Susan C. Stokes, 628-649. Oxford: Oxford University Press.
- Presas, Marisa, i Celia Martín-de León. 2011. «Teorías implícitas de traductores principiantes. Una investigación cualitativa en traductología cognitiva». *Sendeban* 22: 87-111. DOI: 10.30827/sendeban.v22i0.346
- Presas, Marisa. 2016. *Aspectos generales de la práctica de la traducción*. Barcelona: UOC. URL: https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/135910/1/Aspectos%20generales%20de%20la%20pr%C3%A1ctica%20de%20la%20traducci%C3%B3n_M%C3%B3dulo%201.%20Aspectos%20generales%20de%20la%20pr%C3%A1ctica%20de%20la%20traducci%C3%B3n.pdf. Consultat el 28 de maig de 2024.
- Pujolar Cos, Joan. 2012. *La sociolingüística crítica*. Barcelona: UOC. URL: https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/56524/5/Socioling%C3%BC%C3%ADstica_a_M%C3%B3dul4_La%20socioling%C3%BC%C3%ADstica%20cr%C3%ADtica.pdf. Consultat el 30 de maig de 2024.
- Roa, Henry. 2014. «Teorías implícitas y explícitas en los procesos de enseñanza y aprendizaje del solfeo». *Revista Civilizar Ciencias Sociales y Humanas* 14 (26): 177-188.
- Romaine, Suzanne. 2004. «The bilingual and multilingual community». En *The handbook of bilingualism*, edició de Tej K. Bhatia i William C. Ritchie, 385-406. Oxford: Blackwell.
- Rojo, Guillermo. 1985. «Diglosia y tipos de diglosia». *Philologica Hispaniensia* 2: 603-617. Madrid: Gredos.
- Sanchis Guarner, Manuel. 1963. *Els valencians i la llengua autòctona durant els segles XVI, XVII i XVIII*. València: Institució Alfons el Magnànim.

- Schieffelin, Bambi B., Kathryn A. Woolard i Paul V. Kroskrity. 1998. *Language ideologies: Practice and theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Simon, Sherry. 2006. *Translating Montreal: Episodes in the life of a divided city*. Montreal: McGill-Queen's Press. DOI: 10.1515/9780773577022
- Tasa Fuster, Vicenta. 2016. *Drets lingüístics i ordenament constitucional. Seguretat lingüística vs jerarquia lingüística. Un estudi comparat de Suïssa i Espanya*. València: Universitat de València. Tesi doctoral inèdita. URL: <http://hdl.handle.net/10550/54972>. Consultat el 20 de maig de 2024.
- Tasa Fuster, Vicenta. 2017. «El sistema español de jerarquía lingüística. Desarrollo autonómico del artículo 3 de la Constitución: lengua del Estado, lenguas cooficiales, otras lenguas españolas y modalidades lingüísticas. Teoría y praxis». *Revista de Derecho Político* 100: 51-79.
- Tasa Fuster, Vicenta. 2021. *Seguretat i jerarquia lingüístiques a Espanya i Itàlia*. València: Càtedra de Drets Lingüístics i Universitat de València.
- Tejero González, Jesús Manuel. 2021. *Técnicas de investigación cualitativa en los ámbitos sanitario y sociosanitario*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- The University of Chicago Press. 2017. *The Chicago manual of style*. Chicago: University of Chicago Press.
- Toury, Gideon. 1995. *Descriptive translation studies and beyond*. Amsterdam: John Benjamins. DOI: 10.1075/btl.4
- Tudela Isanta, Anna. 2021. «Ideologies lingüístiques envers el català i el castellà: l'autenticitat i l'anonimat entre els universitaris de Barcelona i Palma», *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law* 76: 202-216. DOI: 10.2436/rld.i76.2021.3686
- Venuti, Lawrence. 2000. *The translation studies reader*. Londres: Routledge.
- Weinreich, Uriel. 1968. *Languages in contact: Findings and problems*. La Haia: Mouton.
- Woolard, Kathryn A. 1998. «Introduction: Language ideology as a field of inquiry». En *Language ideologies: Practice and theory*, edició de Bambi B. Schieffelin, Kathryn A. Woolard i Paul V. Kroskrity, 3-47. Oxford: Oxford University Press.
- Zahavi, Dan. 2019. *Phenomenology. The basics*. Londres: Routledge. DOI: 10.4324/9781315441603

Annexos

Annex 1. Transcripció de l'entrevista A

Localitat: Ondara, la Marina Alta, Alacant

1. Per què vas decidir estudiar el grau en Traducció i Interpretació?

Quan estava fent primer de batxillerat humanístic, aquesta era l'única eixida que no implicava ser professora. També estava interessada en la lectura, les llengües, descobrir noves cultures.

2. Hi ha alguna persona en el teu entorn que va estudiar Traducció i Interpretació?

Una xica que havia estudiat Traducció i Interpretació a l'UJI va anar al meu institut a fer-nos una xarrada en què parlava molt bé del grau a aquesta universitat, per això em vaig decidir per aquesta opció.

3. Tens idea de fer algun màster en Traducció i Interpretació?

No, perquè ens han dit que, exceptuant l'itinerari d'interpretació, en quart ja rebem una formació molt bona com per a fer un màster posterior en traducció. Tot i això, sí que seria beneficiós fer un màster en l'àmbit d'especialització, per exemple en literatura infantil i juvenil. Personalment, vull fer el màster d'educació secundària, perquè, gràcies a les pràctiques a l'EOI de Castelló de la Plana, m'he adonat que és un àmbit que m'interessa moltíssim i m'agradaria compaginar-lo [amb la traducció de literatura infantil i juvenil].

4. Per què vas triar català com a Llengua A?

No m'ho vaig plantejar, jo ja sabia que estudiaria català a la universitat, perquè he estudiat en català tota la vida. Per a mi era més fàcil traduir a la meua llengua perquè tinc més recursos i a més, malgrat les opinions d'algunes persones que pensen que el mercat laboral és més reduït, com que no hi ha tantes persones és més gran. Per una banda, era el mercat, però per una altra, j he estudiat en català tota la meua vida i continuaré fent-ho.

5. En què treballen els teus pares?

El meu pare treballa al camp i la meua mare era mestra.

6. Has treballat durant la carrera?

Oficialment no: he donat classes particulars a coneguts del meu poble i he ajudat la meua tia a traduir algunes publicacions a les xarxes socials de l'empresa familiar.

7. Alguna vegada has tingut dificultats econòmiques?

No, no som rics, però som classe mitjana. Classe mitjana-baixa si vols dir-ho, però mai hem sigut pobres.

8. T'agrada llegir les notícies? Creus que estàs assabentada d'allò que passa al món actualment?

Depén de les notícies. Ara m'he instal·lat l'aplicació del diari ARA i quan veig les notificacions que m'arriben, jo trie quines llegir i quines no m'interessen. Jo crec que està bé estar assabentat d'allò que passa al teu voltant, aleshores de totes les notícies socials que m'apareixen, me'n llig una econòmica per a compensar. No obstant això, crec que no estic assabentada de tot, perquè és molt difícil i tot està massa informatitzat, hi ha les *fake news*, tenim massa estímuls, en cada xarxa social apareix una mena d'informació. Per tant, només estic assabentada dels esdeveniments més grans, més importants. També què és important? Potser jo tinc una visió més eurocentrista.

9. Et consideres una persona reivindicativa?

Jo crec que depén de quin aspecte. Quant a l'economia, no crec que ho siga, perquè no és un tema que controle. Pel que fa als temes socials, crec que sí que ho soc, és a dir, he conegut gent més i menys reivindicativa que jo.

10. Quines reivindicacions socials t'afecten personalment? Quines defenses?

M'afecten el feminisme i els drets de la dona, perquè soc una dona; la llengua, la qual volen fer desaparèixer ara. I si jo en un futur vull traduir al català, ensenyar el català i viure en català, és un tema que em toca prou. Eixes dues principalment.

Quant a les que defense, depén. Si parlem de llançar-se al carrer, només ho faig per temes que sí que m'importen més. Només he anat a manifestacions pel feminisme, la llengua i per les retallades de l'educació [la llei educativa del govern de Rajoy] i a tots els àmbits socials: sanitat, Seguretat Social i educació pública, els quals busquen una millora dels drets dels ciutadans.

11. Com creus que s'ha tractat la llengua en el teu entorn? I el teu grup social?

Crec que el meu entorn és molt utòpic, perquè la meua zona és molt catalanoparlant i a totes les escoles públiques s'ensenyava el català majoritàriament. En la meua època

encara existien les línies en castellà i valencià i hi havia una línia en castellà enfront de tres en valencià, amb més alumnes. Jo visc en un entorn molt valencianoparlant, però a les ciutats més grans de la meua zona geogràfica [Dénia] potser sí que es parla un poc més el castellà, tot i que als pobles xicotets no. Per tant, jo no he parlat castellà mai, fins que no me'n vaig anar d'Erasmus i vaig haver de parlar castellà amb gent d'altres parts d'Espanya. A més, aquesta visió que nega la utilitat del valencià jo no l'he observada mai en la meua zona.

Diria que totes les persones del meu entorn tindrien aquesta visió, però tinc un oncle i una tia que viuen a una ciutat més gran i sí que utilitzen el castellà més per a relacionar-se amb amistats amb un poder adquisitiu més alt. La majoria parla valencià, però la minoria que parla castellà sol ser persones migrants d'altres països o d'altres parts d'Espanya i persones amb un poder adquisitiu alt o que ho volen fer semblar.

12. A quina escola i institut vas anar? Com definiries la teua experiència? Vas fer amistats afins a la teua manera de pensar? Quins punts teníeu en comú? Encara hi mantens relació?

Escola: CEIP Sanchis Guarner d'Ondara

Institut: IES Xebic d'Ondara

Mai he tingut problemes a l'àmbit educatiu i no he tingut cap experiència traumàtica. M'anava molt bé amb les amistats i en totes les assignatures.

Vaig fer moltes amistats afins a la meua manera de pensar, però ens hem distanciat moltíssim. Tot i això, teníem moltes coses en comú, com el conservatori de música i el batxillerat humanístic, per tant, apreciàvem les llengües, les lletres, les humanitats...

13. Si has anat a una escola lluny del teu barri o població, el tracte a la llengua era diferent que on vivies? Si és que sí, com t'has sentit?

No aplica.

14. T'has trobat en alguna situació en què professors teus (a l'escola, institut o universitat) t'hagen exigit parlar castellà? Com t'ho van demanar? Com et vas sentir? Com vas reaccionar? Com hauries volgut reaccionar? Què penses que faries ara?

Mai. A la universitat hi ha moltes classes teòriques que es donaven castellà, però jo sempre he traduït els apunts i he fet els exàmens en valencià i mai he tingut cap

problema. Alguns professors deien que no ho entenien tan bé com el castellà, però mai m'han posat cap problema per fer l'examen en la llengua que volguera. L'única situació era a la classe de castellà a l'escola i l'institut, perquè normalment ens comunicàvem en valencià.

15. T'has trobat en alguna situació en què altra gent t'exigira parlar castellà? Qui va ser? Com t'ho va demanar? Com et va fer sentir? Com vas reaccionar? Com hauries volgut reaccionar? Què penses que faries ara?

Sí, moltíssimes. Sempre que he anat a algun organisme públic fora de la meua zona, per exemple Correus a Castelló, a Renfe, a Urgències de l'hospital privat Vitas de Castelló i a moltíssimes altres. Em van dir en castellà que no m'entenien o em repetien constantment «¿qué?, ¿qué?». En general, van ser molt educats menys el personal de Renfe. Com que soc jo la que vaig anar per a un servei i sí que tinc la facilitat de canviar de llengua, vaig entendre les circumstàncies de tot el món i sé que moltes persones no tenen accés a aprendre valencià o porten ací molt poc de temps i s'expressen millor en castellà.

Tanmateix, pense que, encara que t'expresses millor en valencià, almenys hauries d'entendre el valencià. És cert que a la Renfe em vaig sentir amb ganes de plorar, donat que, pel simple fet de fer una cosa que per a mi era tan natural i que no considere ofensiva, no m'han de contestar així. Però clar, què faig? Presentar una reclamació?, i aleshores perd el tren i no me'n vaig a casa? No volia que les coses escalaren, per això, ho vaig repetir en castellà. A més, la Renfe és una empresa espanyola que no exigeix que el personal tinga competències en les llengües cooficials, a diferència de Correus, on sí que s'ha de passar unes oposicions al lloc on vols treballar. Ara actuaria de la mateixa manera.

16. Creus que eres tolerant quan es tracta la teua llengua com si fora menys important que el castellà o com si no servira per a les mateixes coses? Et passa sovint? On et passa? Creus que te n'adones quan no se li dona importància a la teua llengua? Per què?

Jo crec que soc prou radical en aquests aspectes i mai podré entendre aquest fet de tractar la llengua com si fora menys important i tindre aquesta visió utilitària de les llengües, com si serviren només per a comunicar. La llengua és cultura, no és només comunicació. En aquest aspecte soc prou radical.

Per a mi la llengua forma part de la meua identitat i m'han dit moltes vegades que, quan parle castellà, no soc la mateixa persona i menys encara quan parle anglés.

Últimament, sí que me n'adone sovint, perquè, a causa del nou govern, estem veient moltes situacions en què es minoritza al català, se la menysprea. A voltes em trobe situacions en què es maltracta el català.

17. Te n'has anat d'Erasmus o a estudiar a l'estranger? Vas poder parlar valencià tan sovint com a casa? Com et vas sentir? Et costava viure eixa experiència en un altre idioma? Hi ha hagut altres casos en què no pogueres parlar la teua llengua de continuu?

Al principi estava prou incòmoda, perquè jo tinc vocabulari en castellà (donat que tot el que llegim i tot el contingut audiovisual que veiem està en castellà, a més dels mitjans de comunicació), però la meua producció oral no era molt bona. Tanmateix, de seguida em vaig acostumar. A més, vaig fer un curs d'anglès a Cantàbria on havia de parlar anglès, sobretot, però també castellà, encara que no em va afectar. Quant a la universitat, tenim una assignatura d'interpretació a tercer que l'hem de fer en castellà, i aquest és l'únic moment en què he de parlar en castellà de continuu.

17.1 Si sí: creus que açò això va canviar la teua actitud o la teua sensibilitat cap a quan i on parlar la teua llengua?, ha pogut tindre alguna influència en la teua identitat social?

Crec que no, perquè vaig entendre que, com que a l'Erasmus estava parlant amb gent que no tenia coneixements de català per procedència geogràfica, doncs jo era qui havia de canviar de llengua. No obstant això, l'assignatura d'interpretació sí que em va afectar més, perquè estem aprenent a traduir al català i, de sobte, volen que interprete al castellà, quan a diferència de la traducció, no tinc temps per a buscar terminologia o informació.

Si bé és cert que considere que tinc un rang de vocabulari més ample en castellà que en valencià (perquè sempre llig en castellà), a l'hora de parlar em costa més. Per tant, veig injust que tinga menys possibilitats d'obtindre una bona qualificació que les persones castellanoparlants. A més, jo no he triat fer castellà a la carrera, he triat fer català i sent que m'estan privant d'aquesta oportunitat, perquè no m'estan posant en les mateixes condicions de sortida que les altres, les quals tenen una bona producció oral en castellà. A mi em costa més esforç i això és una injustícia.

18. Has fet extraescolars a altres centres educatius (o esportius o musicals) amb altres grups de persones? Consideres que han tractat la llengua de manera diferent que a casa o als teus amics de l'escola?

Sí, he anat al conservatori de música tota la meua vida i també he jugat a tennis, a voleibol, he anat a natació, pilates, defensa personal, he ballat danses regionals al meu poble...

A més, com que a la meua zona tothom és valencianoparlant, mai m'han fet canviar de llengua. Sí que és cert que la professora de tennis era d'Amèrica Llatina i, tot i que feia quinze anys que vivia ací, entenia el valencià, però no el parlava, per vergonya a parlar-lo malament. Entre nosaltres sí que parlàvem valencià.

Quant al voleibol, anava a Dénia, una ciutat més gran, i parlava en castellà, perquè els alumnes tenien més poder adquisitiu que als pobles. No obstant això, fora del camp, paràvem en valencià. El límit entre les dues llengües era el camp. Crec que els professors també parlaven valencià, però era per la situació. En aquest cas, em sentia molt estranya, encara que als entrenaments no es podia parlar molt, per tant, no li vaig donar molta importància. Sí que és cert que, tot i que al meu poble es parla valencià, jo tinc molt interioritzat que si me n'he d'anar al poble o ciutat del costat, probablement hauré de parlar castellà. També hi ha molta gent que es vol fer més important i, per això, parla castellà.

18.1 Alguna vegada t'han fet canviar al castellà? Com t'has sentit?

No.

19. Has notat algun canvi d'actituds en el teu entorn quan vas passar de l'escola a l'institut o de l'institut a la universitat? Com t'has sentit?

Res ha canviat del pas de l'escola a l'institut ni de l'institut a la universitat, perquè totes les persones amb les quals m'he relacionat estudien en el circuit de català i, si l'han triada, és per alguna raó. Normalment, són valencianoparlants, aleshores m'he continuat relacionant en valencià la major part del dia.

20. Et consideres una persona que participa de manera activa en la política? (En associacions locals, sindicats, partits polítics o plataformes en defensa d'algun dret...)

No, perquè crec que el fet de participar en canvis polítics, socials, etc. requereix molta documentació, saber de què estàs parlant, formar la teua opinió i no dir bovades sense sentit. Ara mateix, no hi tinc temps, perquè estic acabant el grau, amb pràctiques i TFG. En conseqüència, si no puc dir opinions fonamentades, preferisc no dir-les.

Quant al meu entorn, de menuda la meua mare ens portava a manifestacions en contra de les retallades. També la meua família.

20.1 Què creus que t'ha portat a participar-hi activament?

No aplica.

21. Et consideres una persona compromesa amb allò que passa al teu voltant?

Sí, m'interessen tots els temes, sobretot socials, però també polítics i econòmics, tot allò que passa al meu voltant. Personalment, tinc ideals prou clars i els defensaré, encara que siga en un ambient més proper.

A més, no crec que la defensa dels drets siga en un ambient més privat, donat que els drets s'han de defensar a gran escala per a aconseguir avenços. No obstant això, no tinc temps per a documentar-me bé i crec que també s'han de saber les opinions contràries. Per una altra banda, si parle amb el meu entorn i m'equivoque, no té conseqüències, per això no m'importa defendre'ls en aquest context.

22. Per a tu és important tindre gent al teu voltant que s'identifique amb els mateixos problemes socials?

Sí, no podria estar amb una parella amb opinions polítiques diferents. Tampoc consideraré de la mateixa manera una persona que vota partits que fomenten el racisme, la transfòbia, l'homofòbia i el masclisme. No li tindrè la mateixa estima que a una persona que sí que defensa els mateixos valors. Potser sona molt radical, però no podré connectar amb eixa persona.

23. Quins consideres més importants?

La immigració és un tema prou candent en el panorama polític, els drets del col·lectiu LGTBIQ+ han avançat prou, però hi continua havent assassinats, els drets de la dona i últimament he vist un augment en els atacs a persones d'esquerres, per exemple l'atac a l'associació La cosa nostra a Castelló en què la seguretat local va protegir els agressors.

24. T'interessa la sociolingüística? Has llegit en algun moment informació sobre les ideologies lingüístiques?

Sí, em pareix molt interessant. També m'interessa molt la creació de les llengües, l'estatus de les llengües al món, quines n'apareixen, quines en desapareixen... Sempre llig notícies d'això, quan me n'apareixen.

No tinc coneixements d'ideologies lingüístiques, només et podria dir que hi ha ideologies d'utilitarisme lingüístic, ideologies que van més enllà de la comunicació i conceben la llengua com a quelcom social, ideologies multilingües, però no en conec classificacions o nomenclatures.

24.1 Si sí: amb quina ideologia lingüística t'identifiques? Per què?

No aplica.

25. Ha canviat de manera que has anat creixent o creus que sempre has tingut aquesta manera de pensar?

No aplica.

26. Creus que és la general en el teu entorn (com la família i els amics)?

No aplica.

27. Alguna vegada t'has sentit atacada quan alguna persona del teu entorn no ha tingut la mateixa ideologia que tu? Per comentaris, per actituds?

Sí, m'he sentit atacada, perquè pense que aquesta persona està contribuint al fet que desaparega la meua llengua. Per exemple, una persona valencianoparlant que es nega escoltar i comprendre en valencià, tot i portar molt de temps vivint aquí. Pense que està contribuint a matar la meua llengua, encara que no ho deixe veure, perquè algun dia m'atacaran.

Personalment, mai m'han atacat a mi personalment. De vegades, he vist discussions per xarxes socials sobre aquest tema i hi he participat. És cert que considere aquesta manera d'actuar un poc covard, perquè ens estem amagant darrere d'una pantalla, però en les que he participat ho he fet per indignació, ja que aquestes opinions naixen de la ignorància de la manipulació dels mitjans de comunicació.

28. Com que vius en una zona de predomini lingüístic valencià, creus que això ha influenciat d'alguna manera la teua postura pel que respecta a la llengua?

Crec que m'ha influenciat més la meua família, perquè molts dels meus amics són de zones valencianoparlants, però no els importa canviar de llengua i estudiar en castellà. Tampoc els preocupa la situació del català.

29. Per a tu té algun tipus de relació amb les teues creences el fet d'haver de parlar en castellà en aquestes situacions que s'han comentat abans?

Sí, perquè nosaltres hem de ser bilingües perquè ells no volen ser-ho, és a dir, no m'importa aprendre castellà o saber altres llengües, perquè crec que és enriquidor. Tot i això, quan m'adone que jo he de ser bilingüe perquè ells no volen ser-ho i que, a més, ataquen els meus drets lingüístics, no hi estic d'acord. Sent que ens estan imposant una llengua. No m'importa que, en aquesta zona, la gent trie la llengua en quina parlar, sempre que tinga competències de les dues. Si m'he de dirigir a algun organisme públic o privat, és molt important que el personal puga entendre'm. Crec que açò s'hauria de potenciar en l'educació, intentar reduir les faltes d'ortografia o fomentar la lectura en valencià, perquè si no, en contribuïm a la desaparició.

Crec que aquesta opinió és radical per la situació actual i per a algunes persones, les quals relacionen la llengua amb la política i aquesta ideologia com a extrema esquerra, cosa que jo no comprenc. Com que demane que persones migrants aprenguen la llengua, m'han dit radical. Per exemple, a Alemanya, l'Estat proporciona recursos i exigeix que els treballadors forans aprenguen l'alemany. Per contra, l'Estat espanyol no ho fomenta i les persones monolingües volen anar a totes bandes sense aprendre la llengua pròpia, com que som territoris bilingües. Personalment, no crec que siga negatiu aprendre una llengua nova i a mi no m'importaria aprendre gallec o èuscar, però això depén de la configuració de l'estat.

30. Ara que estàs acabant els estudis en Traducció i Interpretació, creus que el fet d'estudiar aquest grau t'ha fet tindre una perspectiva més ampla en aquest camp (com la sociolingüística o actituds i ideologies lingüístiques)?

Sí, no per les classes, com per l'ambient que es respira: de reivindicació, d'estima per les llengües... Nosaltres som traductors gràcies al fet d'haver-hi moltes llengües i de ser un pont entre ells. Si només n'hi haguera una, açò no seria possible.

31. Quins valors associes amb la professió de la traducció i la interpretació?

El respecte (a les dues cultures), la curiositat (has d'estar molt assabentada de l'actualitat) i la imparcialitat (pots negar-te a fer un encàrrec per no correspondre amb els teus valors, però una vegada l'acceptes, has de respectar el TO).

32. Què entens per *traducció*?

La metàfora del pont, un text que t'ajuda a comprendre un altre, el qual no el podries comprendre d'una altra manera.

33. Quan consideres que vas començar a traduir?

Quan vaig començar a aprendre anglés. No ho vaig notar en castellà, perquè com que vaig aprendre'l al mateix temps que el valencià, també podia pensar en les dues. Tot i això, quan vaig començar a aprendre anglés, el meu cap ho traduïa tot al valencià i a l'inrevés quan havia de parlar.

34. Creus que la traducció té alguna influència en el món actual?

Sí. Crec que la traducció és una tasca molt important, donat que el 90 % dels productes que llegim o rebem, en general, són productes traduïts. Per tant, crec que la traducció té molta influència i pot canviar la perspectiva de les coses. Si un article està mal traduït, no el rebrem de la mateixa manera que hauríem rebut l'original.

35. Creus que és important la tasca d'un/a traductor/a? Per què?

Sí, perquè vivim en un món globalitzat en què tothom està en contacte amb gent d'altres països. Si no eixes del teu poble, potser no necessites la traducció. De tota manera, tots els productes que rebem són traduccions i és important que estiguen ben traduïts i que siguen fidels al text original.

36. Penses que aquesta tasca es relaciona amb la neutralitat?

Sí, perquè un traductor no pot llevar res del text original ni afegir opinions pròpies, és a dir, ha de reflectir la veu de l'autor original. No obstant això, hi ha altres tipus de traduccions, que potser no són les traduccions a què estem habituats, que són un poc més subjectives. Aquestes traduccions es poden rebre amb els braços oberts o no. Personalment, no sé molt d'aquestes situacions, com és el cas de la traducció dels llibres de Roald Dahl en què no apareix cap insult. Pense que si ho volen fer, que ho facen, però no crec que siga la feina del traductor.

37. Canviaries la resposta sobre per què vas triar el grau en Traducció i Interpretació?

No.

Annex 2. Transcripció de l'entrevista B

Localitat: Benigànim, la Vall d'Albaida, València

1. Per què vas decidir estudiar el grau en Traducció i Interpretació?

Tenia dubtes entre Filologia Catalana i Traducció, perquè jo sabia que els idiomes m'agradaven molt. Vaig decidir Traducció perquè pensava que m'oferia més varietat d'idiomes i més portes que només una única filologia.

2. Hi ha alguna persona en el teu entorn que va estudiar Traducció i Interpretació?

Coneixia alguns alumnes de l'UJI, alumnes dels meus pares amb qui havia pogut parlar i em van recomanar aquest grau en aquesta universitat.

3. Tens idea de fer algun màster en Traducció i Interpretació?

No, encara em queda el TFG i les pràctiques per l'any que ve. També m'agradaria de fer algun màster en l'estranger.

4. Per què vas triar català com a Llengua A?

És la meua llengua materna, la llengua en què visc, parle amb els meus pares, amics, familiars, al poble, la llengua en què he estudiat i, a més, pense que nosaltres, com a parlants, la defensem.

5. En què treballen els teus pares?

El meu pare és professor de secundària de valencià i la meua mare de llatí i grec.

6. Has treballat durant la carrera?

No, he fet algunes classes particulars a coneguts.

7. Alguna vegada has tingut dificultats econòmiques?

No, els meus pares han tingut sempre treball estable.

8. T'agrada llegir les notícies? Creus que estàs assabentada d'allò que passa al món actualment?

Sí, és cert que ara ens n'assabentem molt per les xarxes socials. Així doncs, no mire molt els telenotícies, però m'interessa la política i tot allò que passa al món.

9. Et consideres una persona reivindicativa?

Sí, des de l'institut.

10. Quines reivindicacions socials t'afecten personalment? Quines defenses?

M'afecten la defensa del català com a llengua materna i com a part de la nostra cultura i identitat, el feminisme em representa molt, i la defensa dels serveis públics: educació i sanitat.

Defense totes les anteriors més la lluita antiracista i la lluita del col·lectiu LGTBIQ+.

11. Com creus que s'ha tractat la llengua en el teu entorn? I el teu grup social?

Jo visc a Benigànim i som valencianoparlants de sempre, tant la família com a l'escola i institut. Ací és més estrany parlar castellà que valencià i totes les meues amistats, la universitat inclosa, parlen valencià.

12. A quina escola i institut vas anar? Com definiries la teua experiència? Vas fer amistats afins a la teua manera de pensar? Quins punts teníeu en comú? Encara hi mantens relació?

Escola: CEIP Beata Inés de Benigànim

Institut: IES Les Foies de Benigànim

Mai he tingut problemes a l'hora de relacionar-me i, encara que vaig nàixer a Tarragona i vaig arribar al poble amb sis anys, no em va costar eixa inserció. Tampoc he patit mai cap situació d'assetjament i sempre he estudiat en línia en català.

Quant a les amistats, durant l'escola no tenia gaire consciència de res. Quan vaig passar a l'institut, sempre m'he relacionat amb persones que compartien ideologia política i estima per la música en valencià. En general, continuem tenint relació els amics de l'institut.

13. Si has anat a una escola lluny del teu barri o població, el tracte a la llengua era diferent que on vivies? Si és que sí, com t'has sentit?

No aplica.

14. T'has trobat en alguna situació en què professors teus (a l'escola, institut o universitat) t'hagen exigit parlar castellà? Com t'ho van demanar? Com et vas sentir? Com vas reaccionar? Com hauries volgut reaccionar? Què penses que faries ara?

No, mai m'ho han exigit al poble. Tot i això, és cert que a la universitat hi ha professors que són una mica més reticents al canvi de llengua, encara que mai m'han imposat parlar-los en castellà. Crec que és un dret que tenim.

Quan es van mostrar reticents, em vaig sentir impotent, perquè eren una figura de poder. A més, el fet de no tindre plena llibertat per a expressar-me en la meua llengua quan he escollit estudiar en la meua llengua em fa sentir impotent.

En general, sempre he preguntat quan fan les classes en castellà i no tinc clar si puc o no parlar i fer els exàmens en valencià. A més, sempre he reivindicat la llengua utilitzant-la. No canviaria la meua manera d'actuar, però si m'hauria passat alguna situació més perillosa amb les relacions de poder que comentava abans, contestaria de forma contundent.

15. T'has trobat en alguna situació en què altra gent t'exigira parlar castellà? Qui va ser? Com t'ho va demanar? Com et va fer sentir? Com vas reaccionar? Com hauries volgut reaccionar? Què penses que faries ara?

Sí, sobretot organismes públics on he hagut de fer algun tràmit, com la policia. El personal no sol tindre competències en valencià i, tot i que no contesten de forma agressiva, sí que se'm demana que canvie de llengua, perquè no tinc altra opció. M'ho van demanar, en aquesta ocasió concreta, de manera amable i demanant per favor. No obstant això, si es tracta d'un organisme públic en un territori bilingüe, haurien de saber la llengua del territori.

A més, com que va ser de bona manera, la meua reacció va ser la correcta, però si haguera sigut de manera més agressiva, hauria contestat de manera més contundent i agressiva, perquè ho hauria interpretat com una imposició i una obligació i no hauria canviat de llengua. Tristament, estic acostumada, però em va decebre amb el fet que en un organisme públic no puc parlar la meua llengua, per la manca de legislació estatal.

16. Creus que eres tolerant quan es tracta la teua llengua com si fora menys important que el castellà o com si no servira per a les mateixes coses? Et passa sovint? On et passa? Creus que te n'adones quan no se li dona importància a la teua llengua? Per què?

No, perquè jo ho sent com a un atac personal. Crec que totes les llengües es mereixen un mateix tracte i respecte. No obstant això, estem vivint un procés de diglòssia que porta molts anys, en què s'ha maltractat al català i, per tant, els atacs són continus. Així

i tot, no s'ha de tolerar aquests atacs i s'ha de respondre amb més contundència. Reforcen el seu rebuig cap a aquestes situacions i la seua identitat.

Cal afegir que sí que m'adone, de fet crec que tots els parlants que tenim una mica de consciència lingüística podem detectar-les fàcilment, perquè són quotidianes i ja les hem viscudes a l'àmbit educatiu o a la vida privada, com anar a comprar el pa i dues persones valencianoparlants parlen entre elles en castellà.

17. Te n'has anat d'Erasmus o a estudiar a l'estranger? Vas poder parlar valencià tan sovint com a casa? Com et vas sentir? Et costava viure eixa experiència en un altre idioma? Hi ha hagut altres casos en què no pogueres parlar la teua llengua de continuu?

No, només parlava valencià amb les tres companyes del grau de l'UJI. A més, em vaig relacionar sobretot amb gent internacional, i crec que castellà va ser la llengua que menys vaig parlar durant l'Erasmus.

Personalment, se'm feia complicat de vegades. Encara que sí que parlava valencià amb la meua família i amistats per telèfon i era la manera de tornar a les arrels, a França només parlava en anglés i francés. Tot i això, sí que anava ensenyant unes poques paraules als meus amics d'allà, perquè necessitava tornar a escoltar una miqueta de valencià en el meu dia a dia.

En general, ha sigut l'únic cas en què no he pogut parlar valencià tan sovint, perquè tot i haver-me anat de viatge en altres ocasions, sempre he pogut parlar valencià amb les persones més properes.

17.1 Si sí: creus que açò això va canviar la teua actitud o la teua sensibilitat cap a quan i on parlar la teua llengua? Ha pogut tindre alguna influència en la teua identitat social?

No aplica.

18. Has fet extraescolars a altres centres educatius (o esportius o musicals) amb altres grups de persones? Consideres que han tractat la llengua de manera diferent que a casa o als teus amics de l'escola?

Sí, vaig estudiar al conservatori de Xàtiva durant sis anys i he jugat a tennis al poble durant prou d'anys. En general, era gent diferent, però crec que han tractat la llengua de la mateixa manera que jo, perquè era la mateixa situació lingüística a la comarca.

18.1 Alguna vegada t'han fet canviar al castellà? Com t'has sentit?

No.

19. Has notat algun canvi d'actituds en el teu entorn quan vas passar de l'escola a l'institut o de l'institut a la universitat? Com t'has sentit?

De l'escola a l'institut no, perquè encara no teníem consciència de res. A l'institut, sí que hi havia una part dels alumnes que ja en començaven a prendre una mica i, a la universitat, diria que més, perquè som estudiants de llengües i conscients de la problemàtica que vivim. En general, les persones amb les quals m'he relacionat a la universitat és conscient del tema de la llengua i sí que es nota el canvi, perquè es parla més sobre el tema.

20. Et consideres una persona que participa de manera activa en la política? (En associacions locals, sindicats, partits polítics o plataformes en defensa d'algun dret...)

Sí, estic al dia en política municipal, autonòmica, nacional i internacional, i forme part del grup de Compromís per Benigànim i del Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans de l'UJI. Crec que no és el mateix el fet de participar en la política municipal que en un sindicat a la universitat per diverses raons. Per una banda, em vaig unir al SEPC per la problemàtica de la llengua i pel feminisme, perquè ja coneixia els casos d'agressions sexuals a estudiants de l'UJI. Per una altra, crec que des de la política local es poden impulsar polítiques molt importants per a la ciutadania i crec, també, que som nosaltres els quals ens hem de moure i canviar el nostre voltant. Si no ho fem nosaltres, qui ho farà?

Pel que fa a les agressions, les conec perquè el grup de Subversives de Castelló em van informar i inclús van fer un documental. Alguns professors van agredir diverses estudiants durant uns quants anys i encara continuen a la universitat, això sí, sense noves denúncies. Per tant, és un tema que continua parlant-se i que ha de continuar fent-ho.

20.1 Què creus que t'ha portat a participar-hi activament?

Ja ho he contestat abans.

21. Et consideres una persona compromesa amb allò que passa al teu voltant?

Sí, crec que és important i que tots ho hauríem de fer en tots els àmbits de la nostra vida: hem de ser nosaltres qui reivindicuem el nostre lloc en la societat.

22. Per a tu és important tindre gent al teu voltant que s'identifique amb els mateixos problemes socials?

Sí, perquè crec que si no, l'intercanvi és molt complicat. Personalment, em costaria molt mantindre una relació amb alguna persona totalment oposada a mi, perquè veig el món des d'un punt de vista molt concret, políticament parlant, i si no ho compartisc, seria molt complicat construir una relació i seria una discussió continua.

23. Quins consideres més importants?

El feminisme, la defensa de la llengua i el genocidi de Palestina.

24. T'interessa la sociolingüística? Has llegit en algun moment informació sobre les ideologies lingüístiques?

Sí, durant els anys de carrera he perdut el focus, perquè no li donem molta importància. D'una banda, ho entenc, perquè es tracta d'una carrera de traducció i no de filologia. Tot i això, recorde alguns temes de sociolingüística en l'assignatura de català de batxillerat que m'interessaven prou.

No conec cap ideologia lingüística. Entenc que hi ha llengües que, pel recorregut històric que tenen, es relacionen més amb una ideologia política que una altra. Per exemple, les llengües cooficials a l'Estat espanyol, es relacionen més amb una política d'esquerres, per la seua minorització històrica, i al castellà, la llengua per excel·lència de l'Estat, la defensen més partits de dreta.

A més, crec que aquest pensament el té una part de la societat, encara que jo no pense que siga el correcte, perquè totes les llengües han de tindre el seu espai. No obstant això, com que a l'Estat espanyol conviuen diverses llengües i hi ha processos de diglòssia, aquest pensament ho compartim molta gent.

Personalment, seria ideal que una llengua no fora política, perquè això significaria que no hem de lluitar. Tanmateix, actualment es relaciona amb política, donat que darrere hi ha una necessitat de mantindre-la. Si la nostra llengua estiguera en un moment d'esplendor i no se l'estiguera atacant des de les institucions, no hauria de relacionar-se amb la política. Açò no passa, perquè hi ha una part de la societat que es nega al fet que la llengua desaparega i, per això, s'han de prendre decisions polítiques.

24.1 Si sí: amb quina ideologia lingüística t'identifiques? Per què?

No aplica.

25. Ha canviat de manera que has anat creixent o creus que sempre has tingut aquesta manera de pensar?

No aplica.

26. Creus que és la general en el teu entorn (com la família i els amics)?

Parlant de la lluita política de la llengua: Sí, perquè el meu entorn familiar ha sigut de defensa política de la llengua.

27. Alguna vegada t'has sentit atacada quan alguna persona del teu entorn no ha tingut la mateixa ideologia que tu? Per comentaris, per actituds?

Sí, no amb la família, però sí amb amics que tenen una ideologia política diferent i amb els quals he discutit molt per temes polítics i de llengua.

Hi ha situacions que jo he interpretat com un atac, perquè s'està qüestionant una cosa que jo considere bàsica i potser discussions tenses les he rebudes com atacs. Tot està relacionat per a mi: no només és llengua i política, sinó que és una qüestió emocional, personal i d'identitat.

28. Com que vius en una zona de predomini lingüístic valencià, creus que això ha influenciat d'alguna manera la teua postura pel que respecta a la llengua?

Sí, si pertanyera a una comunitat majoritàriament castellanoparlant, la meua perspectiva canviaria, perquè no hauria tingut accés a una educació en la meua llengua.

29. Per a tu té algun tipus de relació amb les teues creences el fet d'haver de parlar en castellà en aquestes situacions que s'han comentat abans?

No, perquè, en el context de l'Erasmus, era per una qüestió d'entorn: si no estic al País Valencià, no puc esperar que m'entenguen i, en conseqüència, no tinc cap problema en canviar i no afecta la meua manera de pensar. Per altra banda, si veig que una persona és reticent a parlar-la, reafirma la necessitat de seguir cuidant-la i parlant-la.

30. Ara que estàs acabant els estudis en Traducció i Interpretació, creus que el fet d'estudiar aquest grau t'ha fet tindre una perspectiva més ampla en aquest camp (com la sociolingüística o actituds i ideologies lingüístiques)?

Sí, més enllà del grau, perquè nosaltres traduïm i no ens especialitzem massa en sociolingüística, el fet d'estar en contacte amb la llengua i l'estudi de llengües, a banda del meu interès personal per la llengua. També soc més conscient de la diglòssia, la situació del català a les institucions, a l'àmbit educatiu i social. Addicionalment, m'he adonat que, gràcies al fet d'estudiar el grau, ens hem ajuntat persones de diferents zones, cadascuna amb la seua relació personal amb la llengua, i això sí que m'han fet ser més conscient de les diferències en el nostre territori.

31. Quins valors associes amb la professió de la traducció i la interpretació?

Hem de ser persones de ment oberta, amb una consciència lingüística desenvolupada (crec que per a dedicar-se al món de les llengües, hem de comprendre la situació de cadascuna), responsables, dedicades i constants.

32. Què entens per *traducció*?

Per a mi la traducció és la nostra forma de construir ponts entre diferents societats i llengües, i és la forma que tenim de comunicar-nos i d'entendre'ns a escala internacional.

33. Quan consideres que vas començar a traduir?

Abans de la universitat, sense ser conscients. L'anglès sempre m'ha interessat i he fet intercanvis a Anglaterra i a Irlanda, potser en eixe moment és quan vaig començar a traduir, diria amb quinze anys.

34. Creus que la traducció té alguna influència en el món actual?

Sí, més de la que es creu en general. No se'ns dona massa crèdit en cap dels àmbits en els quals actuem, però crec que sense la traducció la cultura global com la coneixem hui dia seria impossible.

34.1 Què entens per *cultura global*?

Crec que seria impossible concebre un present en què podem accedir a contingut originari dels EUA, de la Xina o de l'Índia, si no fora per la traducció que ens permet entendre aquest contingut. No tant com a única cultura mundial, sinó com a l'apropament entre les diferents cultures del món.

35. Creus que és important la tasca d'un/a traductor/a? Per què?

Sí, perquè sense ella la comunicació entre pobles seria inviable i viuríem en un món amb fronteres molt més marcades i societats més tancades i limitades.

35.1 Creus que la traducció es relaciona d'alguna manera amb les desigualtats del món?

No sé suficient per a afirmar-ho, però entenc que és un factor més que no ajuda al fet que països en vies de desenvolupament puguin accedir a certs mercats. Vull dir, al cap i a la fi, tot és una qüestió econòmica: si tens els recursos suficients formaràs part de l'elit mundial, si no, tant és l'idioma que parles. Òbviament, si no hi ha traductores que treballen amb idiomes menys *mainstream* és impossible que la resta del món pugui accedir a eixa cultura i als problemes que pateixen.

36. Penses que aquesta tasca es relaciona amb la neutralitat?

Bé, vist així potser no tant, la tasca de la traductora com jo l'entenc és en part una intervenció en certa manera subjectiva (en un grau major o menor)

37. Canviaries la resposta sobre per què vas triar el grau en Traducció i Interpretació?

No, si haguera pensat més en la defensa de la llengua, hauria triat Filologia Catalana, perquè veig una relació més directa amb la llengua. Amb tot i això, Traducció té eixides internacionals que m'interessen. A més, m'agradaria afegir que, si vaig decidir-me per Traducció i Interpretació, és perquè tenia la possibilitat d'estudiar en català i traduir al català, si no, crec que no ho hauria fet. Crec que és important traduir a la llengua A i mantindre-la.

Annex 3. Transcripció de l'entrevista C

Localitat: Ares del Maestrat, l'Alt Maestrat, Castelló

1. Per què vas decidir estudiar el grau en Traducció i Interpretació?

Tenia dubtes entre Estudis Anglesos i aquest grau. Finalment, em vaig decidir per Traducció i Interpretació, perquè tenia opció d'estudiar més llengües a banda de l'anglès. No sabia molt bé quines eixides tenia, vaig anar una mica a cegues.

2. Hi ha alguna persona en el teu entorn que va estudiar Traducció i Interpretació?

Sí, una amiga. Va ser ella qui va em va contar la seua experiència en el circuit d'alemany-català, per això és el circuit que he triat jo també.

3. Tens idea de fer algun màster en Traducció i Interpretació?

L'any que ve hauria de fer el TFG i les pràctiques, però sí que estic interessada en un màster en interpretació. De tota manera, ja m'informaré a l'any que ve.

4. Per què vas triar català com a Llengua A?

Perquè és la meua llengua, no hi havia una altra opció.

5. En què treballen els teus pares?

El meu pare és metge de família i la meua mare és mestra d'infantil.

6. Has treballat durant la carrera?

No, només un parell de vegades en batejos i comunions, però res més.

7. Alguna vegada has tingut dificultats econòmiques?

No.

8. T'agrada llegir les notícies? Creus que estàs assabentada d'allò que passa al món actualment?

Pense que sí, però en un primer moment no m'atrauen. Tot i que, de vegades, el meu pare em passa notícies o m'apareixen al mòbil, no tinc cap aplicació de cap diari. Tampoc pense que estiga assabentada de tot allò que passa al món, pense que hi ha massa notícies i informació per a saber-ho tot.

9. Et consideres una persona reivindicativa?

Sí, però sempre es pot fer més.

10. Quines reivindicacions socials t'afecten personalment? Quines defenses?

M'afecten les que tenen a veure amb els canvis de govern i provoquen modificacions en l'estructura de l'educació (com per exemple a la llengua A), les retallades (afecten la meua família, a ma mare concretament), el feminisme i el canvi climàtic. Defense les que acabe de comentar.

11. Com creus que s'ha tractat la llengua en el teu entorn? I el teu grup social?

El meu entorn és com un entorn bombolla, perquè només es parla valencià. Tot i això, hi ha persones influenciades per la parla aragonesa, per la proximitat amb Aragó. En general, en la meua infantesa ha tingut un pes gran per les persones del meu voltant, però veig que, a partir d'ara, el castellà començarà a tindre més pes. Personalment, estic en contra, perquè tots sabem les dues llengües, i veig que es perdrà, si aquestes decisions afecten les escoles.

12. A quina escola i institut vas anar? Com definiries la teua experiència? Vas fer amistats afins a la teua manera de pensar? Quins punts teníeu en comú? Encara hi mantens relació?

Escola: CEIP Alcalde Fabregat de Benassal i CEIP Don Blasco de Alagón de Vilafranca del Cid

Institut: IES Pere Enric Barreda i Edo de Benassal i IES Els Ports de Morella

La meua experiència ha sigut enriquidora, perquè m'ha fet canviar de lloc cada cert temps. En conseqüència, he hagut d'adaptar-me a diferents persones i no estar sempre en el mateix grup. A més, crec que en cada grupet he fet una amistat o dues que comparteixen la meua manera de pensar i els ideals (lingüístics i polítics). Personalment, m'agradaria que la política no estiguera relacionada amb la llengua, però pense que ho està, donat que si una persona defensa el valencià, no podrà votar cap partit polític que n'estiga en contra. Quant a les amistats de l'escola, sí que mantinc contacte encara, del batxillerat una miqueta menys.

13. Si has anat a una escola lluny del teu barri o població, el tracte a la llengua era diferent que on vivies? Si és que sí, com t'has sentit?

Morella estava a una hora del meu domicili i em quedava a una residència allà. Cal afegir que hi havia influència aragonesa, però tenen la mateixa cura amb el valencià.

14. T'has trobat en alguna situació en què professorat teu (a l'escola, institut o universitat) t'haja exigut parlar castellà? Com t'ho va demanar? Com et vas sentir? Com vas reaccionar? Com hauries volgut reaccionar? Què penses que faries ara?

A la universitat, hi havia una professora que ens va dir que havíem de traduir cap al castellà. Tampoc em sent segura, en certes classes, de parlar valencià, perquè es donen en castellà. Un exemple és la classe d'interpretació de quart, la qual es dona completament en castellà i, com que tampoc conec l'opinió de la professora sobre aquest tema, em fa tindre una sensació d'incomoditat i expressar-me en castellà.

Crec que si tenim l'opció d'estudiar en català el grau, almenys hauríem de tindre l'opció de poder parlar sempre en català, encara que el professorat s'expresse en castellà. Per tant, em sent ofesa i molesta, perquè ens lleven el nostre dret a parlar la nostra llengua A, cosa que, en teoria, el grau ens permet. No obstant això, com que sempre ens toca adaptar-nos nosaltres, doncs ho vaig fer. És cert que, si es tracta d'una persona forana la qual no ha tingut una formació en català, s'hi haurà d'esforçar molt. Tanmateix, si es tracta d'una persona que viu ací des de fa molts anys, podrà aprendre-la, si en té voluntat.

En general, la meua actitud depén de la persona. Conec gent de Madrid que no m'entén, però té voluntat d'aprendre, per tant, jo parle com més normatiu i lent possible perquè m'entenga, i inclús faig de professora i em repetisc quan no ha entés alguna cosa. A més, depén del vincle que tinga amb la persona: si es tracta d'una persona fonamental o té un nivell jeràrquic superior, m'adaptaré; si no és rellevant, em negaria educadament i no tindria cap mena de vincle, perquè no li veig la utilitat. Per a formar qualsevol vincle, és fonamental que s'estime la llengua, la parle o no. Crec que açò és possible: estimar-la sense parlar-la.

15. T'has trobat en alguna situació en què altra gent t'exigira parlar castellà? Qui va ser? Com t'ho va demanar? Com et va fer sentir? Com vas reaccionar? Com hauries volgut reaccionar? Què penses que faries ara?

Sí, la meua exparella m'exigia parlar castellà, tot i estar vivint a València durant tres o quatre anys. No ha mostrat mai cap tipus d'interés i, com que mai ha entés la utilitat de parlar valencià, sempre m'ha demanat de parlar-li en castellà, així acabarem abans. No crec que vaig reaccionar malament, vaig ser prou tolerant i me'n penedisc. També crec que, en aquell moment hauria hagut de tallar, però no vaig tindre la voluntat de fer-ho. Ara, si estiguera en eixe moment, tallaria, perquè no sabia els problemes que això

comportaria: el fet de no poder encaixar en el meu entorn, a no comprendre la defensa de la meua llengua, fins al punt d'estar-ne en contra i de no veure-li la utilitat.

16. Creus que eres tolerant quan es tracta la teua llengua com si fora menys important que el castellà o com si no servira per a les mateixes coses? Et passa sovint? On et passa? Creus que te n'adones quan no se li dona importància a la teua llengua? Per què?

Els meus avis són tots dos valencianoparlants, però la meua àvia té el costum de parlar amb persones que no coneix primer en castellà, encara que aquestes siguen valencianoparlants també. Aquesta setmana estem a Mallorca de vacances i ho continua fent, però entenc que és per l'època en què ha viscut i crescut. Tanmateix, jo li intente explicar que no cal que ho faça així, perquè es pot expressar primer en valencià sense cap problema. Jo sempre ho intente fer d'aquesta manera.

Altres ocasions en què s'ha maltractat la llengua han sigut, per exemple, en tendes o serveis de restauració. Una vegada vaig preguntar «tens una jaqueta verda?» i, tot i ser molt paregut a l'expressió equivalent en castellà, em van dir que no m'havien entés i em van demanar de canviar-me al castellà. Aquesta mena de situacions em molesten, perquè veig que la gent no fa cap classe d'esforç per entendre'm. Ni tan sols és voluntat, és odi i rebuig cap a la llengua. Crec que aquesta actitud és una errada i haurien d'explicar que no l'entenen molt bé, però, així i tot, els agradaria aprendre-la.

17. Te n'has anat d'Erasmus o a estudiar a l'estranger? Vas poder parlar valencià tan sovint com a casa? Com et vas sentir? Et costava viure eixa experiència en un altre idioma? Hi ha hagut altres casos en què no pogueres parlar la teua llengua de continu?

Vaig estudiar 4t de l'ESO a Irlanda i va ser la primera vegada en la meua vida que vaig deixar de parlar en valencià. Em vaig sentir que em faltava alguna cosa i, en aquest moment, vaig conèixer un xic de València que ho entenia, encara que no el parlava. No crec que em costara viure eixa experiència en un altre idioma, perquè em vaig habitar a parlar en castellà i en anglés. A més, vaig comprendre que, com que es tractava d'un altre context, m'havia de canviar al castellà. Tanmateix, no crec que siga la mateixa situació a Irlanda que ací.

Un altre any vaig anar amb el meu germà a un campament d'estiu a Londres durant tres setmanes. No obstant això, també vaig tindre alguns problemes amb les persones que hi havia de Catalunya, perquè com no estan, generalment, tan adaptades a escoltar diferents accents de parla catalana, aquests podrien ser inclús motiu de burla. En

conseqüència, ens havíem d'adaptar i parlar amb la mateixa fonètica que ells, però com que érem menuts, no enteníem molt bé el problema. A més, com que teníem una tia de Mallorca i una altra de Barcelona, estàvem acostumats a escoltar uns altres accents i, per això, podíem canviar sense problema.

17.1 Si sí: creus que açò això va canviar la teua actitud o la teua sensibilitat cap a quan i on parlar la teua llengua?

Sí, a estimar-la més i a pensar que s'ha de respectar més. En general, les situacions de menyspreu cap a la llengua m'han fet pensar que no he de deixar xafar-la tant.

18. Has fet extraescolars a altres centres educatius (o esportius o musicals) amb altres grups de persones? Consideres que han tractat la llengua de manera diferent que a casa o als teus amics de l'escola?

Sí, ballet, dansa i natació durant molts anys a Vinaròs, a més de tocar el clarinet a Benassal. Crec que a les ciutats, el valencià es gasta menys i té un pes menor que als pobles, perquè la professora parlava en castellà, però el meu germà i jo parlàvem en valencià. Tots ens enteníem, per tant, ningú es va canviar de llengua.

18.1 Alguna vegada t'han fet canviar al castellà? Com t'has sentit?

A banda de les ocasions esmentades, no.

19. Has notat algun canvi d'actituds en el teu entorn quan vas passar de l'escola a l'institut o de l'institut a la universitat? Com t'has sentit?

Quan estava a l'escola i a l'institut de Benassal, tot era en valencià, però a Vilafranca, el castellà tenia més pes (per la influència d'Aragó). Després, a Morella, depenia de les assignatures: les assignatures de filosofia i ciències a batxillerat eren en castellà. En el meu cas, com que la filosofia em costava, vaig veure complicat el fet de traduir els apunts al valencià. Aquesta situació em va estranyar, però em vaig haver d'adaptar.

Quant a la universitat, ho he notat més encara, perquè la gran majoria d'assignatures són en castellà: lingüística, història, terminologia... Crec que hauríem de tindre l'opció d'estudiar en les dues llengües, per ser el grau en Traducció i Interpretació.

20. Et consideres una persona que participa de manera activa en la política? (En associacions locals, sindicats, partits polítics o plataformes en defensa d'algun dret...)

No crec que participe en política, però vaig pensar en presentar-me a les eleccions de delegació de quart curs. Quan em vaig adonar que s'estava atacant el català, em vaig veure forçada a fer alguna cosa.

20.1 Què creus que t'ha portat a participar-hi activament?

Les mesures lingüístiques que es volen prendre al grau, per a estar assabentada de la situació de la Llengua A i que no es menyspreara.

21. Et consideres una persona compromesa amb allò que passa al teu voltant?

Sí, però en algunes situacions m'agradaria saber més, com formar part d'un sindicat. No en forme part, però sí que ho fan alguns familiars i em conten l'actualitat.

22. Per a tu és important tindre gent al teu voltant que s'identifique amb els mateixos problemes socials?

Sí.

23. Quins consideres més importants?

La llengua, protecció de la salut mental, protecció dels serveis públics i la discriminació racial.

24. T'interessa la sociolingüística? Has llegit en algun moment informació sobre les ideologies lingüístiques?

Sí, però des que vam acabar l'assignatura de primer de carrera, no he tornat a veure cap concepte. No conec cap ideologia lingüística.

24.1 Si sí: amb quina ideologia lingüística t'identifiques? Per què?

No aplica.

25. Ha canviat de manera que has anat creixent o creus que sempre has tingut aquesta manera de pensar?

No aplica.

26. Creus que és la general en el teu entorn (com la família i els amics)?

No aplica.

27. Alguna vegada t'has sentit atacada quan alguna persona del teu entorn no ha tingut la mateixa ideologia que tu? Per comentaris o actituds?

Sí, per la meua exparella i pel professorat a la universitat que no accepta el valencià a les aules.

28. Com que vius en una zona de predomini lingüístic valencià, creus que això ha influenciat d'alguna manera la teua postura pel que respecta a la llengua?

M'ha fet estimar i donar més valor i importància a la meua llengua materna.

29. Per a tu té algun tipus de relació amb les teues creences el fet d'haver de parlar en castellà en aquestes situacions que s'han comentat abans?

La mateixa resposta que la pregunta anterior.

30. Ara que estàs acabant els estudis en Traducció i Interpretació, creus que el fet d'estudiar aquest grau t'ha fet tindre una perspectiva més ampla en aquest camp (com la sociolingüística o actituds i ideologies lingüístiques)?

Pense que hi ha unes portes que se m'obrin gràcies al valencià, com el fet de poder treballar a les Corts Valencianes o a l'AVL, però també pense que el món de la interpretació és multilingüisme. Potser hi ha alguna agència o entitat que busquen català, però, en general, demanen castellà i anglés.

Quant a la perspectiva sociolingüística, pense que estudiar les bases del català i la formació que rebem fomenta la consciència i estima per la llengua materna i també la importància que té utilitzar-la.

31. Quins valors associes amb la professió de la traducció i la interpretació?

Una persona oberta de ment, ha de saber treballar en grup, valorar les opinions de la resta (és una professió individual i d'equip) i els contactes de professionals d'altres branques de la traducció.

32. Què entens per *traducció*?

Convertir el text d'una llengua A a una B tenint en compte la cultura i terminologia.

33. Quan consideres que vas començar a traduir?

Quan vaig estar a Irlanda i havia de fer els apunts, de vegades al català o a l'anglés, per a comprendre'ls millor. A més, vaig fer una amiga irlandesa i li «interpretava» pel·lícules com podia perquè ella les poguera entendre. També a la primera assignatura de traducció, en primer curs de carrera.

34. Creus que la traducció té alguna influència en el món actual?

Molta, però crec que el món no té cap noció de la importància d'aquesta tasca. Tot i que en el camp de la traducció audiovisual està una mica més normalitzada, en general crec que és una tasca molt «amagada» i no rep el reconeixement que hauria de rebre. Per exemple, quan es tradueix una pel·lícula, hi ha molta gent darrere: qui tradueix el diàleg, qui ajusta el guió, qui fa el voice-over...

35. Creus que és important la tasca d'un/a traductor/a? Per què?

Sí, perquè hui dia, amb totes les llengües que hi ha, necessitem els traductors i intèrprets perquè hi haja comunicació.

36. Penses que aquesta tasca es relaciona amb la neutralitat?

Sí, perquè no podem canviar l'opinió de l'original. Té igual el contingut, has de respectar sempre les opinions de l'original i mai posar-ne les teues per sobre.

37. Canviaries la resposta sobre per què vas triar el grau Traducció i Interpretació?

No, però m'agrada l'art i, en un futur, m'agradaria fer quelcom compaginant les llengües i l'art. En general, el grau [en Traducció i Interpretació] fa que tinga una visió més oberta cap al multilingüisme i que estime totes les llengües de manera equitativa, encara que, per a mi, el català és la meua. Crec que és un grau molt útil de cara el futur i se li'n pot traure molt de profit.